

LIBRARY
UNIVERSITY OF
LJUBLJANA

študentski časopis

BUNA

številka 2, cena 25 din,
letnik 34,
ponedeljek 5. 11. 1984

LIBRARY
UNIVERSITY OF
LJUBLJANA

● Intelektualno delo je že v svojem pojmu zavezano svobodi in obenem predpostavljeno v razliki svoje možnosti telesnemu delu. Enotnost misli in sveta je v njihovi razliki. Medtem ko misel, ki je že sama po sebi kritična, v svojem gibanju po labirintu duha zadeva le na tiste ovire, ki si jih sama na videz neodvisno postavlja, velja za svet, da se v svoji čutni materijalnosti (kot narava) upira temu, da bi ga misel, za katero je le goli material, poljubno pregnetla. Narava je ireduktibilna, upira se biti zgolj funkcija, ki ji gospoduje misel.

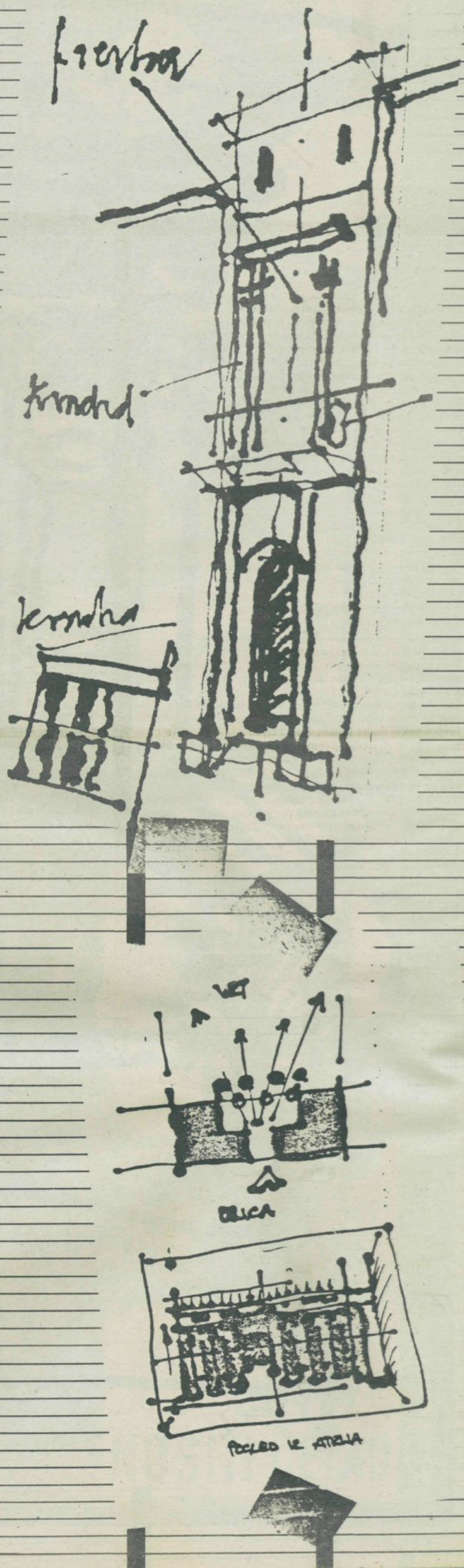
INTELEKTUALNO DELO IN SVODA

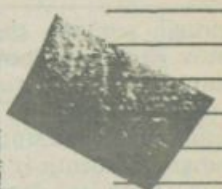
MOJ PRISPEVEK K TISOČLETNEMU BOJU
(druga, popravljena izdaja)

Intelektualci se pritožujejo, da jim oblast preprečuje svobodo mišljenja. S tem ponavadi mislijo, da ne morejo povedati tega, kar mislijo, oziroma, da so preganjani v primeru, če svoje mišljenje javno izrazijo. To imenujejo nasilje nad mišljenjem. Misel, to dejanje, v katerem se potrdi avtonomni intelekt, se večini zdi nekaj že samo po sebi tako svetega, da mišljenju ni potrebno postaviti nobenih meril, ki bi bila zunaj njega samega. Tako postane preganjanje neke misli a priori garant njene resničnosti ne glede na vsebino. V imenu svobode misli napadajo oblast. Ob tem jim ostaja skrito, da je oblast v mišljenju samem. Mišljenje, ki si umišlja, da je fantom svobode in si hkrati ne razgrinja posredovanosti, ki ga veže z nesvobodo, postane instrument tiranije. Vendar ni mogoče z nobenim kategoričnim imperativom spraviti misli do pojma o njeni lastni posredovanosti. Ščititi ljudstvo pred kužnostjo mišljenja in preganjati misel v imenu svobode ljudstva razodeva interese mandarinov kraljestva iluzorične občosti. Zahtevati od intelektualnih delavcev, da naj mislijo v interesu razreda delavcev, pomeni zainteresirano ločevati delavce od orodja njihove osvoboditve.

Za delavce se predpostavlja, da ne mislijo. Kar se danes bohota kot empirična zdravorazumnost, s katero se izbriše povezanost razreda delavcev s tisočletnim bojem za svobodo misli, je možno le zaradi izgube družbenega spomina, ki rezultat celotnega zgodovinskega procesa ločevanja dela rok od dela glave — radikalno podvojitve delovnega procesa v načrtovanje in izvajanje — vzame kot izhodišče. Organizirati delo tako, da delavec ne misli, je zgodovinski princip poslovnosti. Vendar vsak delavec misli. Če bi ne mislil, bi ga zamenjala žival ali stroj, vsaj v splošnem. Ker sta cenejša. Specifika slehernega človeškega dela je, da je neločljivo povezano z intelektom. Toda delavec je zato, da dela, ne zato, da misli. To je izvorni greh nesvobode intelekta, prvo dejanje nasilja nad mišljenjem. ob katerem postane vsaka premestitev polja voden močnik. Intelektualec, ki je to spregledal, se je odpovedal osvoboditvi misli, ali pa se dela norega da bi se prikupil močnim.

ANDREJ KLEMENC

● Sem eden izmed dvajset tisoč študentov Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani. Že dve leti sem član odbora za vprašanja vzgojnoizobraževalnega dela pri univerzitetnem svetu kot delegat UK ZSMS. V teh dveh letih me ni nikoli nihče povprašal, kaj se v odboru sploh dogaja. Prav tako nikoli prišel na sestanek odbora z izoblikovanim stališčem, ki bi ga moral zastopati ali zagovarjati. V odboru je tudi ena študentka, ki je že toliko časa ni na spregled, da sem že pozabil, kako ji je ime. Kadarkoli sem se oglasil, so me pozorno poslušali in, lahko rečem, upoštevali. Osrednje vprašanje, s katerim se odbor srečuje, je reforma visokega šolstva. Zgoraj navedena dejstva me silijo, da razmišljam o naslednjem vprašanju: ali so študentje aktivno vključeni v koncipiranje reforme in oblikovanje vzgojnoizobraževalnih programov in če ne, zakaj ne?

Mirno lahko rečem, da ima sedanja generacija »napako«, ki ji onemogoča lahko pot v svetlo bodočnost — seveda ne (v celoti) po svoji krivdi. Ker je sedanja generacija študentov rastle v ugodni ekonomski (kreditni) in mirni črno-beli ideološki klimi pod pokroviteljstvom revolucionarne generacije ter v temu ustreznem vzgojnoizobraževalnem sistemu, ki je pragmatično sledil trenutnim potrebam združenega dela (ZD) in dnevne politike, se je razcepila v vsaj dve oz. tri skupine:

prva, v kateri so potencialni inovatorji, umetniške duše in »rojeni« uporniki, je pobegnila v alternativo in se tam tudi iztrgala (se troši — ne trdim, da v prazno). Idejni vodje so zavzeli pozicijo opozicije in v glavnem pljujejo vseprek, ne da bi ponudili kakšno pametno rešitev;

v drugo, daleč največjo skupino padejo vsi, ki so slepo sledili diktatu zgoraj navedene »ugodne« klime. Ta skupina gotovo ni slučajno največja. In komu lahko koristi armada poslušnikov, zvestih in odgovornih izvrševalcev? Menim, da le bohotnemu birokratskemu aparatu in ekstenzivno razvijajočemu se gospodarstvu. In kaj se zgodi, če se razmere gospodarjenja postavijo na glavo v nekaj letih? Potem smo v situaciji, v kateri smo sedaj, tudi če bi imeli sredstva (kapital) ne moremo slediti diktatu svetovnega trga, ker nimamo kadra oz. ga imamo — z diplomo, pa brez domišljije in poguma. Logična posledica je zahteva po reformi izobraževanja, ki neposredno »producira« kader. Ali bo ZD zadovoljno z rezultati reforme, če bo univertza izobraževala študente samo z drugačnim znanjem (ali več znanja), vendar iste kvalitete? Čeprav je človek nepredvidljivo bitje, le ne moremo mimo določenih zakonitosti. Če si vseskozi enostransko (intelektualno) usmerjen, ukalupljen, je težko pričakovati, da boš nekoč (čez noč) inovativen, kreativen, prodoren..., pa čeprav ti bo to omogočeno in od teba pričakovano. In dosedanji sistem je izpopolnil način ukalupljanja dijakov in študentov, zato je pritisk za reformiranje šolstva inician od zunaj — vključenje ZD v svetovni trg ni možno z vkalupljeni. Samozadovoljstvo družbe v preteklem desetletju je kar presenetljivo. (Velik del odgovornosti pade tudi na ZK, ki

se je, namesto da bi pravočasno preprečila tak trend, sama obremenila z neučinkovitostjo.) Že začetek reforme je pokazal, da ni bilo nikakršne naravnosti k sprotne razvijanju in spreminjanju vzgojnoizobraževalnega sistema. Učitelji so se lotili zadeve po svoji službeni dolžnosti, študentje (in še prej dijaki) pa so bili postavljeni pred dejstvo, da naenkrat delajo nekaj, česar pravzaprav ne znajo — konstruktivno sodelovati pri realizaciji in načrtovanju reforme. Zato je toliko bolj pomembno, da je prevladalo mnenje, »da je vedno bolj gotovo dejstvo, da bo preobrazba visokega šolstva postopen proces in da bo v nadaljnjem programskem razvoju mogoče in potrebno ponovno obravnavati specifično problematiko in zahteve posameznih področij, ki se bodo odrazile lahko tudi v različni organiziranosti in trajanju študija.«¹

ALI SO...

IN ZAKAJ NISO ŠTUDENTJE VKLJUČENI V NAČRTOVANJE REFORME

Realno je pričakovati, da bo široka razprava med študenti stekla (bo možna) šele z začetkom izvajanja že praktično oblikovanih programov. Ali se bo reforma dvignila ali padla, je po mojem mnenju odvisno od sposobnosti vključevanja študentov v nadaljnje razvijanje visokega šolstva (reforma srednjega usmerjenega izobraževanja je na tej točki verjetno padla). Šele študentje, ki bodo usmerjeni v boj za nenehno spreminjanje pogojev študija (materialnih, kadrovskih, vsebinskih), ki si bodo organizirano širili možnosti za znanstveno raziskovanje itd., bodo ustrezen kader za intenziven razvoj združenega dela, s čimer bi omogočili nezaostajanje za razvitim svetom. Na tem mestu lahko ponovimo že rečeno: »Današnje stanje je takšno, da so ostali učitelji in študentje vsak na svoji strani. Učitelj predava, študent posluša in zapisuje ter študira za izpit. Med njima pa je v času poteka tega procesa malo ali nič ustvarjalnega sodelovanja. Stvarna preobrazba takih odnosov pomeni preobrazbo univerze.«²

Programa preobrazbe teh odnosov pa nimamo (vsaj dobrega ne). Ali bomo brez takega programa (ali sploh kakorkoli)

uspeli zagotoviti, da postane »šolstvo celovit, relativno samostojen sistem raziskovalne in izobraževalne dejavnosti, ki se ne bo podrejal trenutnim pragmatičnim zahtevam.«³

Naslednji zapis nas ne navdaja z optimizmom: »Nekatere negativne izkušnje glede nesamoupravnega odločanja in ovir, ki katere je naletel oddelek (za pedagogiko na FF, op. I. V.) pri svojem samoupravnem delovanju, so se nabrale že v času nastajanja reforme srednjega usmerjenega izobraževanja. Skrbno preštudirana gradiva osnutkov in predlogov zakona in pripravljene pripombe niso bile upoštewane. Zato sta se po večkratnih poskusih aktivnega in ustvarjalnega sodelovanja postopoma razrasla malodušje in brezbriznost, ki sta se kazala v pogostem izostajanju s sestankov in površnem spremljanju nadaljnjih gradiv. Smisel in možnost za sodelovanje stroke, pedagogike kot ustvarjalca reforme, sta se izgubila v administrativnih predpisih.

Študij pedagogike in raziskovanje v naši stroki sta čedalje bolj prizadeta zaradi pritiskov birokracije (občinskih SISov, PISov idr. služb), ki se s pretvezo »posebne družbene dejavnosti« v vzgoji in izobraževanju še hitreje širi kot drugje. Pedagogika je še vedno potisnjena v položaj pozitivistične znanosti: išče načine za uresničevanje reformnih konceptov, pri tem pa ne more uveljaviti svojega strokovnega in znanstvenega deleža.«⁴

Od reforme očitno niso odrinjeni samo študentje, temveč tudi strokovnjaki (čeprav je znano, da v Sloveniji nimamo strokovnjaka teoretika za področje reformiranja šolstva).

Kaže, da so vse niti spet v rokah tistih, ki mislijo, da znajo vse že s tem, ko imajo moč (oblast).

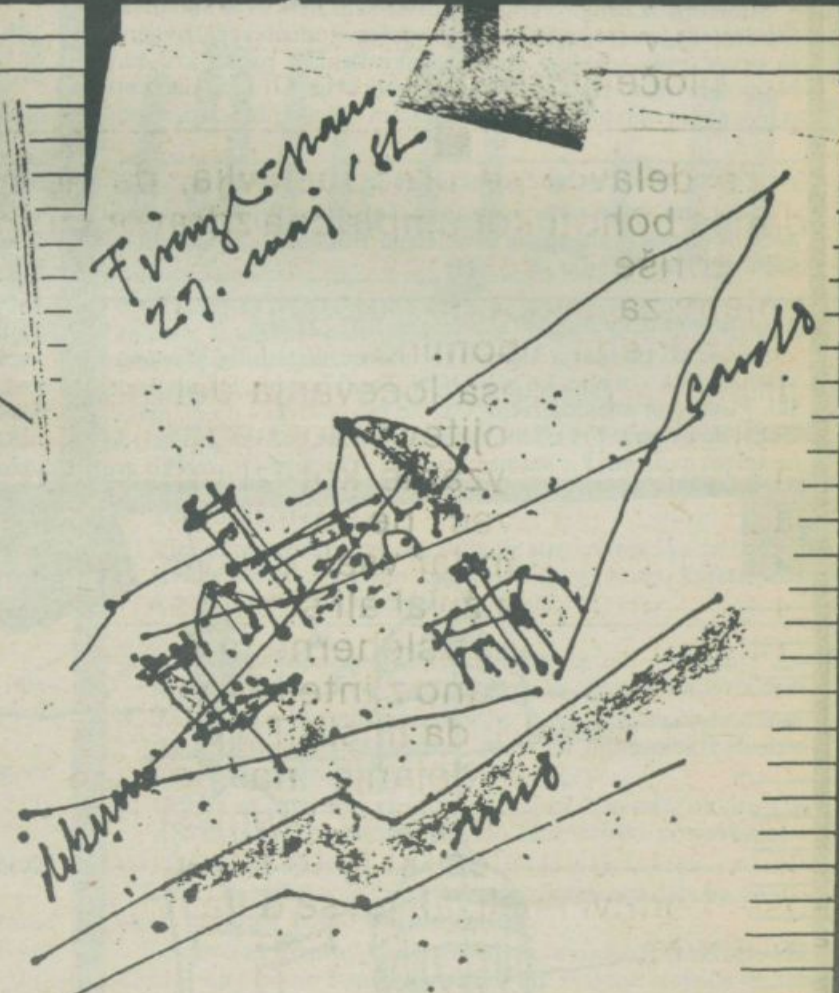
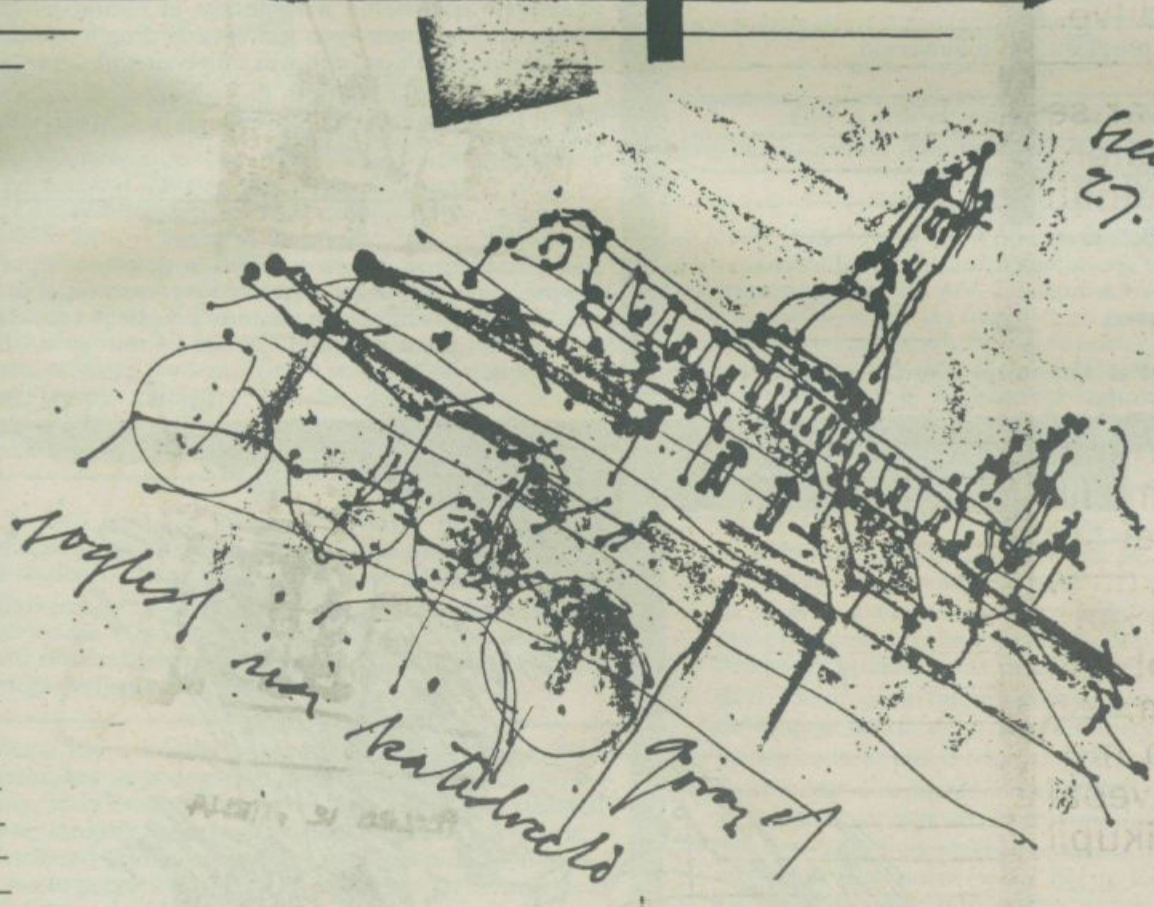
P. S.

Kakor slučajno sem pozabil na tretjo zgoraj omenjeno skupino, h kateri prištevam tiste maloštevilne, ki so v pozitivnem konfliktu s svojim neposrednim okoljem. To pomeni, da so hoteli opaziti nepravilnosti v svoji bližini in so se tudi zavestno borili proti le-tem. Žal so delovali kot posamezniki, nepovezani, in so se mnogi »utrudili«, drugi pa so se prekalili in oborožili z izkušnjami. Na take je vsekakor treba računati.

Opombe:

- 1 Poročilo o delu Univerzitetnega sveta v obdobju junij 1982 — julij 1984, str. 5
- 2 Gradivo za razpravo o položaju in organiziranosti mladih, UK ZKS 1984.
- 3 Poročilo o delu Univerzitetnega sveta v obdobju junij 1982 — julij 1984, str. 3
- 4 Dokumentacija UK ZKS št. 19, maj 1983, str. 59

hasan iztok vilić

● Poleg študentov iz Slovenije na Univerzi v Ljubljani in Mariboru študirajo tudi študentje iz drugih republik Jugoslavije. Študentje iz Istre in Gorskega Kotarja prihajajo v Ljubljano zato, ker jim je bližja kot pa Zagreb. Na drugih fakultetah po Jugoslaviji obstajajo številni omejitveni ukrepi pri vpisu. Zelo pomemben element pa je kvaliteta ljubljanske univerze.

Iz drugih republik študira na ljubljanski Univerzi 7-8% študentov glede na celotno populacijo, na mariborski pa 4% študentov. (Ti podatki niso povsem precizni, ker jih natančno niti ni mogoče ugotoviti.) Največ od teh jih je s Hrvaške, skoraj dve tretjini, sledijo pa študentje iz BiH. Iz ostalih republik jih je veliko manj. Študentje iz najbolj oddaljenih krajev Jugoslavije prihajajo v Ljubljano študirat v glavnem na tehnične fakultete (elektro, farmacija, računalništvo, strojništvo). Veliko jih ima sorodnike ali prijatelje, ki živijo in delajo ali študirajo v Sloveniji, kar je tudi pripomoglo k njihovi odločitvi, da bodo študirali v Ljubljani.

Veliko teh študentov nima štipendij, zato jih vzdržujejo starši, ko gre za študente višjih družbenih slojev, študentje iz kmečkih in delavskih družin pa se preživljajo z delom preko študentskega servisa. Slednji tako živijo dvojno življenje — delavca in študenta. Kljub temu lahko rečemo, da predstavlja študij v Sloveniji za študente iz drugih republik neke vrste privilegij.

Odnos do slovenskega jezika

Velika večina študentov iz drugih republik obvlada slovenski jezik. Pri učenju jezika so jim pomagali sošolci in prijatelji. Večina teh študentov ima pozitiven odnos do slovenskega jezika: študentje ga uporabljajo v študijskem procesu, pri občevarju s Slovenci, prebirajo slovenske časnike ipd. Svoj materni jezik uporabljajo v pogovoru z »zemljaci«. Zanemarljivi so primeri, ko se je od študentov zahtevalo, da govorijo samo slovenski jezik kot tudi primeri, ko so od njih zahtevali, naj govorijo samo v svojem materinem jeziku.

V študentskih domovih in v študijskem procesu ni opaziti tendence po grupiranju študentov po nacionalnosti. Zelo malo študentov zahteva, da mora biti v študentskem domu skupaj s študentom iste narodnosti. Pred nedavnim je bil primer segregacije študentov iz drugih republik blok 6 v študentskem naselju v Rožni dolini. V študentskem centru so nam povedali, da glede kulture bivanja ni razlik med študenti iz drugih republik in študenti iz Slovenije.

Študentje iz drugih republik so neprimerno bolj vpeti v življenje slovenske družbe kot pa delavci iz drugih republik. V glavnem vsi obvladajo slovenski jezik, stanujejo s slovenskimi kolegi, imajo prijatelje in študijske kolege iz Slovenije, gledajo TV Ljubljana (tudi Zagreb in Koper), največ poslušajo radio Študent, berejo Delo (tudi Start in Polet). Pri izboru tiska je najpomembnejši kriterij kvaliteta časopisa, revije, ne pa jezik, v katerem je pisana. Vključenost v družbenopolitično delovanje je na enaki ravni, kot to velja za slovenske študente. V prostem času se družijo z »zemljaci« in s Slovenci.

Kljub temu, da ni opaziti odkrite segregacije in diskriminacije študentov iz drugih republik, to ne pomeni, da tega ni. V splošni jugoslovanski atmosferi zapiranja v republiške in pokrajinske meje se na grbi študentov iz drugih republik lomi veliko neplačanih računov. Njihova želja, da bi se več naučili in zato študirali tam, kjer mislijo, da jim bo to najbolj uspelo, prihaja navzkriž s hladnokrvno birokratsko računico, ki šteje vse, kar je zunaj njenih meja za tuje. Izvori teh pojavov so pregloboki, da bi jih lahko povzeli v nekaj stavkih.

Vpis na slovenske univerze je omejen z institucijo predpisa. Ker na drugih univerzah v Jugoslaviji tega nimajo, študentje oz. dijaki s to posebnostjo niso seznanjeni. Druga omejitev je stanovanje, čeprav se v študentski dom pod enakimi pogoji sprejema študente iz vse Jugoslavije. Študentje iz drugih republik so v študentske domove v Ljubljani sprejeti s pogojem, da študirajo na fakulteti ali smeri, ki je v njihovi republiki ni. Pri iskanju privatnih stanovanj je bilo zaslediti diskriminacijo študentov iz drugih republik. Nekateri stanodajalci enostavno nočejo dati sob v najem študentom iz drugih republik.

Študentje iz drugih republik, predvsem tisti, ki delajo preko študentskega servisa in spoznajo poleg študentskega življenja še druge stvari, gledajo na slovensko družbo precej kritično. Najbolj kritično med njimi največ razpravljajo o nacionalizmu, o njegovih pojavnih oblikah. Navajam nekaj njihovih opažanj.

Absolvent elektrotehnične fakultete iz BiH:

Slišal sem, kako neka mama straši otroka: »Pridite sem, drugače bom poklicala enega prekletega Bosanca.« Imajo nacionalni egoizem; bojijo se.

Študent elektrotehnične fakultete iz BiH, 21 let:

Preveč se poudarja slovensko: slovenski tednik, slovenski vestnik. Kako bi bilo, ko bi bil NIN srbski časopis, Danas hrvaški. Povsod je nacionalizem. Gre za prave »frke« na južnjake. Bolje, da ne govorim o tem. Študent iz Črne gore mi je rekel, da ne smem napisati, kje študira: Pravijo »vi z juga« (razen ko gre

za ženski svet — hec). Tako govorijo, ker juga ne poznajo. Bolj poznajo Avstrijo, Nemčijo.

Študentka Visoke šole za organizacijo dela iz BiH:

Drugače te gledajo, ko spoznajo, da si pripadnik tega naroda. Pravijo, vsi Bosanci so smrdljivi, vsi Bosanci imajo uši. V čem je razlika, mi ni jasno.

Študent iz BiH, želel je, da ne napišem, kaj študira:

Vse južno od Kolpe je Bosna. Naše kulture in geografije ne poznajo.

Študent fakultete za elektrotehniko iz Kosova:

Tu je več demokracije, več kot na Kosovu, kjer smeš govoriti.

Druga skupina študentov je manj kritična. V veliki večini so to študentje iz višjih družbenih slojev, ki nimajo finančnih problemov.

Študentka iz BiH, fakulteta za elektrotehniko:

Diskriminacije ni. Gre le za nerazumevanje, nesporazume. Stvari se dogajajo v afektu, to pa ni nacionalizem. To bi bilo napačno razumevanje. Sem slišala, da sem prodana duša, verjetno zato, ker nisem v njihovi družbi. Na žurih, ko so pijani, ko nekdo zapoje »Emino«, Slovenci zapojejo Trzinko. To pa nihče nikomur ne šteje za zlo.

Uradnica v študentskem centru:

Bolj temperamentni so od Slovencev. In zelo so občutljivi. Če je po kakšnem žuru umazano in kritiziram študenta iz druge republike, mi pravi, da sem sovinitist, da ga sovražim, ker je iz Bosne. To pa ni res, ker so zame vsi študentje enaki.

Na vprašanje, postavljeno študentom iz drugih republik, ali jim je bližji sošolec Slovenec ali pa njegov »zemljak« — znanec, smo dobili različne odgovore. Nekaj jih je blizu kozmopolitske-

ŠTUDENTJE IZ DRUGIH REPUBLIK V SLOVENIJI

mu odgovoru: »Če je dober človek, ni problemov. Eden ti bolje ustreza, drugi manj. Nacionalnost ni pomembna.« Nekateri pa mislijo drugače: »Zemljaci« so vedno bili dragi. Kdor ni tako rekel, je lagal.«

Študentje iz drugih republik se ne morejo znebiti nekaterih stereotipov v gledanju na Slovence, pa vendar opažajo nekatere karakteristike, ki tvorijo slovensko mentaliteto. Na vprašanje, kaj mislijo o Slovencih, pravijo:

Študentka iz Istre:

Ne morem dati neke splošne ocene. Moti me posploševanje na Bosance.

Študentka FSPN iz BiH:

Ni nekih splošnih značilnosti. Vsakega je treba gledati posamezno. Sem proti posplošitvam o Slovencih.

Študentka Visoke šole za organizacijo dela iz BiH:

Hladni so in niso tako sentimentalni. Dobro organizirajo delo, vendar so prepotentni.

Študent iz BiH:

Podcenjevalno gledajo na nas, svoje pa povzdigujejo do neba. Nimajo kulture spoštovanja človeka. Pri njih deluje sistem »veš kaj, a mi lahko zrihtaš«. ... Vse od Zidanega mosta nazdol je za njih Bosna.

Študent iz BiH:

Slovenci malo težje sprejemajo v družbo. Sam se moram vklopiti.

Študentka iz BiH:

Nič posebnega o Slovencih, so dobri pa tudi slabi. Trenutno sem ogorčena nad Slovenci (moški spol).

Študentka iz BiH:

Všeč mi je, ker so pridni in tudi naredijo.

Študent iz Makedonije:

Delaven narod, cenijo svoj jezik, čisti so, skopuhi, sebičnež, preveč so liberalni, hočejo posnemati zahod.

Odnos študentov iz drugih republik do delavcev iz drugih republik

Študentje in delavci prihajajo iz istega kulturnega okolja imajo isto mentaliteto in govorijo isti jezik. Oboji so imigranti v slovenski družbi. Vendar sta skupini ločeni in ne vesta veliko ena o drugi. Ocene so v večini prevzete iz slovenskega okolja. Med njimi v glavnem ni pogostejših stikov. Študenti, ki delajo preko študentskega z njimi večkrat v stik, zato imajo bolj oblikovana mnenja o njih.

Poglejmo nekaj njihovih izjav:

— Ne gledé slabo na njih. Tudi oni so »jadni«. Slovenija ima veliko korist od njih.

— Slabši status imajo kot pa naši delavci v Nemčiji

Druga skupina študentov gleda na te delavce zviška in podcenjujoče. Izvire takšnih stereotipnih gledanj vidim v njihovem socialnem poreklu in veliko subjektivno težnjo po identifikaciji s slovensko družbo, še posebej z malo-meščansko mentaliteto. Bodoči družbeni status študentov je višji od statusa delavcev, ki so subproletariat. Gre za odnos bodočih birokratov in tehokratov do delavskega razreda.

Zabeležil sem nekaj takšnih izjav.

— Nimam potrebe, da kontaktiram z njimi.

— Največ jih je iz Bosne. Delajo, dokler bo potrebno. Slovenci

jih potrebujejo. S strani Slovencev je odnos pošten. Oni tu kaj živijo bolje. Med sabo se ne morejo urediti.

— Obstajajo velike kulturne razlike, delavci so neinformirani. Gibljejo se »šoporativno«, rušijo mir tega okolja. Nimam stikov s tem okoljem.

— Bosanec »piša« na ulici. Kaj ga ne bi poslal v p.m.

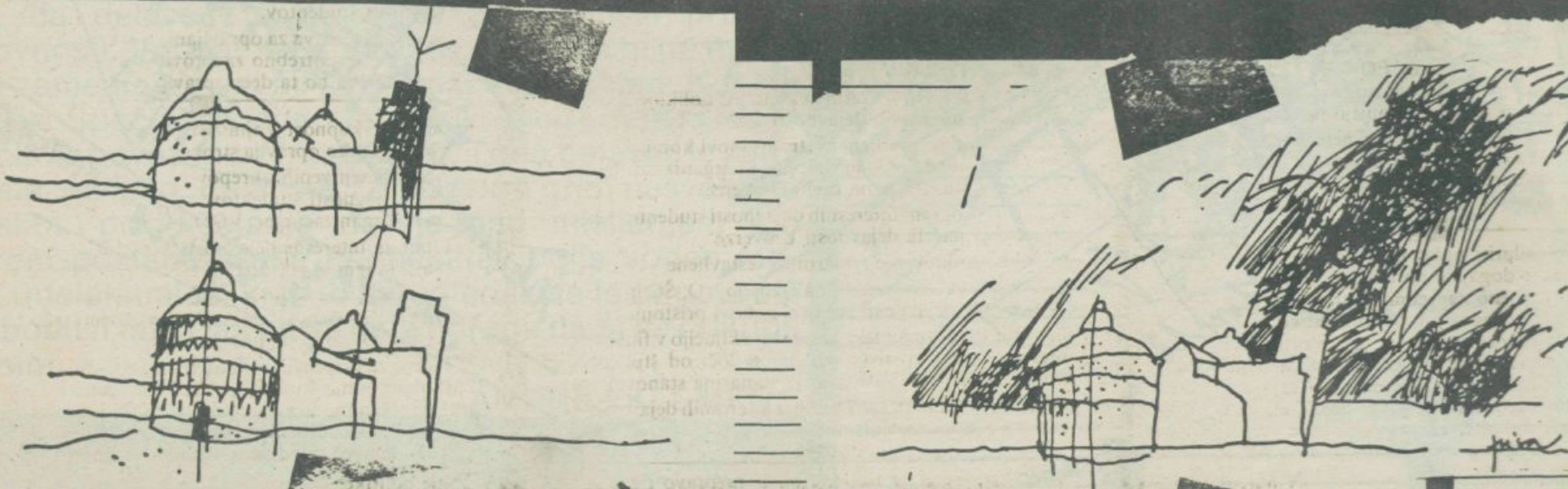
Če bi seštel in odštel vse zaključke in spoznanja v zvezi študenti iz drugih republik in pokrajin v Sloveniji, bi rekli, da gre za pozitiven pojav. V vsesplošnem zapiranju v republiške in pokrajinske meje ti študentje dobijo vlogo »nacionalnih ambasadorjev«, ki lomijo te bariere, resda ne brez žrtev, in gradijo mostove med posameznimi narodi in narodnostmi Jugoslavije. Razkrajajo nacionalno monolitnost in nacionalni idiotizem. Podobno vlogo opravljajo študentje iz drugih republik tudi v drugih republikah oz. njihovih univerzitetnih centrih.

Obstaja pa tudi nevarnost, da bo študentom iz drugih republik in pokrajin (glede na Slovenijo) lažje študirati v Parizu ali Münchenu kot pa v Ljubljani.

OPOMBA:

Izraz »študentje iz drugih republik in pokrajin« uporabljam pogojno. Po mojem mnenju ima po vzoru »delavci iz drugih republik« pejorativni pomen. Zato bi bilo bolje reči, da gre za študente iz Hrvaške, BiH, Srbije, Črne gore, Kosova, Makedonije.

GLIGOR ATANASOVSKI

Cilj bonov ni, da nas nahranijo.
Cilj bonov je, da nam zaprejo usta in zavežejo jezike.
Nismo dobili bonov večje vrednosti,
zato smo dobili bone več barv.
Vsem študentom želijo dober tek njihovi
ponodajalci.
Druga alternativna možnost za uporabo bonov —
kot toaletni papir.

● Razprava o interesnih dejavnostih študentov na Univerzi Edvarda Kardelja

Interesne dejavnosti na Univerzi so se do sedaj odvijale pod streho UK ZSMS: RADIO ŠTUDENT, TRIBUNA, ČASOPIS ZA KRITIKO ZNANOSTI, mednarodna izmenjava študentskih praks, ŠKUC, FORUM, ŠOLT, Študentski plesni klub, Smučarski klub Akademik, Akademsko planinsko društvo, Akademsko folklorna skupina France Marolt, Akademski pevski zbor Tone Tomšič in Primorski akademski pevski zbor Vinko Vodopivec. V Študentskem centru ločeno od tega gojijo interesne dejavnosti samo in zgolj samo za stanovalce študentskih domov. Na posameznih visokošolskih organizacijah pa jih trpajo pod zaglavje Stroški za študente — sredstva za ZSMS, za študijske dejavnosti študentov, za interesne dejavnosti (ki se navadno omejujejo na t.i. strokovna srečanja).

Po letu 1975 so posamezne visokošolske organizacije (VO) prejele pod svojo oblast tudi interesne dejavnosti in seveda denarna sredstva zanje. Da dejavnosti, ki niso vezane na nobeno VO, ne bi propadle, so članice Univerze sprejele sporazum, po katerem odvajajo ves denar (dejansko je malo drugače) za interesne dejavnosti ki jih dobijo od PIS na kupček pri UK ZSMS. Slednja poskrbi, da pridejo denarci v prave roke marljive študentarije. Sredstva za stanovalec-interesnike v študentskih domovih pa Izobraževalna skupnost poklanja ŠD neposredno. V zlatih časih, ko še ni bilo leto 1980, in je študentski servis še bil zunaj ŠC, se je presežek sredstev, ki so jih, jasno, prigarali študentje (in ne vsi), porabljal za npr. radio Student, Tribuno, ŠKUC ... Pretežen del cvenka za te dejavnosti pa je prikapljal iz sis-kov mesta Ljubljane pa tudi republike.

Vse bi bilo lepo, če bi samo FORUM delal forumsko. Dejansko pa se za interesne dejavnosti zanima le kvaliteta ne pa tudi študentske množice, ki domujejo po fakultetah.

Na Univerzi gre za oblikovanje, pregnetenje, brušenje, lepljenje vpenjanje mladih (bolj kot) intelektualnih delavcev v celovitost slovenskega in svetovnega kulturnega, političnega in družbenega življenja.

Ljubljana mora udariti pečat na vsakega študenta. Ne le birokratski, kot se je dogajalo dosedaj, temveč kulturni, svetovljanski, toda družbeno napredni pečat. Dober matematik, medicinec, strojnik, pedagog itd. postane lahko le študent, ki okusi družbeno celovitost, veliko kulturo in pritikavo cepodlastvo, vso to prepletanost las v kito družbenega in individualnega življenja. Mižati pred dejstvom, da se na Univerzi oblikujejo celovite osebnosti, ne glede na to, ali je to v programu posameznih fakultet ali ne, je početje »vse obsodbe predno« in kar je še takega. Vprašanje je torej v tem, ali bo celovitost medicince le svet medicine, celovitost matematika le svet matematike, ali pa bomo spodbujali in organizirali v

okviru univerzitetnega študija tudi dejavnosti, ki bodo prebijale fahidiotsko naravnost našega družbenega življenja.

Cvet slovenstva, naši zakoni, striktno zahtevajo, da visokošolske organizacije razvijajo in organizirajo interesne dejavnosti študentov. In če postavte tako pravijo, ne more biti dvoma, ali bode tako tudi storjeno. ZSMS torej ne more biti edina »zadolžena po tem vprašanju«, pač pa je to predvsem samoupravljalna naloga širše družbene skupnosti in organa upravljanja VO — fakultetnega sveta (kjer so tudi študentje). Dokler se bo tega pankrta rinilo samo študentom v pristojnost, bodo interesne dejavnosti — zapostavljeno dete.

Glavnega Tajnika univerze. »Statutarna komisija podpira stališče rektorjevega kolegija, da naj bi bil odbor za interesne dejavnosti v okviru UK ZSMS in ne kot delovno telo univerzitetnega sveta, kar bi pomenilo omejevanje pravic in pristojnosti mladinske organizacije. Vsaka taka sprememba tudi iz formalno pravnega vidika ni skladna, saj bi povzročila spremembo in dopolnitev statuta Univerze, kot samoupravnega sporazuma o združitvi v Univerzo Edvarda Kardelja in aktov VDO.

Statutarna komisija predlaga, da bi bilo bolj racionalno združiti to dejavnost z občudijsko dejavnostjo Študentskega

FACHIDIOTIZEM

Velika odločitev bo morala pasti tudi o razmerju med vrhunsko kvaliteto in množičnostjo, ali bo npr. APZ vključil vse škorce ali samo izbrane slavčke, bo ŠKUC le alternativa ali »senso comune«, školjka bisernica ali gnila voda. V zvezi s tem bo pomembno razjasniti, kaj naj se postavi na raven Univerze, kaj pa na raven VO. »Z odločno potezo bo potrebno ukiniti« ločeno obravnavanje študentov ž stanovalce v ŠD in drugi študentje. Do tu se bomo nekako dogovorili, o plenku. O cvenku pa...

- Predsedstvo UK ZSMS je predlagalo:
- da se pri fakultetnih svetih in svetu ŠC oblikujejo komisije za vodenje interesnih dejavnosti
 - da se pri univerzitetnem svetu ustanovi komisija za interesne dejavnosti, ki bo usklajevala in organizirala interesne dejavnosti študentov na ravni Univerze
 - da naj bo program interesnih dejavnosti študentov sestavni del letnega načrta dejavnosti Univerze
 - da naj bodo komisije tripartitno sestavljene
 - da se sredstva neposredno nakazujejo VO, ŠC in Univerzi za interesne dejavnosti, ki so v njihovi pristojnosti
 - da se sredstva študentskega servisa vključijo v financiranje interesnih dejavnosti (servis naj se loči od študentskega centra, ne da bi se zato zvišala stanarina stanovalcem)
 - da naj bo administrativno osebje interesnih dejavnosti član delovne skupnosti Univerze.

Univerzitetni svet je dal zadevo v razpravo trem svojim organom, katerih stališča dobesedno navajamo po zapisu

centra. Poleg tega komisija meni, da gradivo ni popolno, ker ne zajema finančne konstrukcije za financiranje programa te občudijske ndejavnosti.«

- »Odbor za finančno gospodarska vprašanja:
1. Univerza v ta namen v preteklosti ni imela zagotovljenih finančnih sredstev.
 2. Člani odbora podpirajo sistemsko ureditev interesnih dejavnosti študentov.
 3. Finančna sredstva za opravljanje strokovnih in administrativnih del je potrebno zagotoviti ne gl na to, katera strokovna služba bo ta dela opravljala.
 4. Delovna skupnost Tajništva univerze naj posreduje stališča, ali lahko opravlja strokovna in administrativna dela.
 5. Zaradi bmejitvenih ukrepov ne smejo biti prizadete interesne dejavnosti študentov, za to pa morajo skrbeti mladinske organizacije po VDO.
 6. Odbor za interesne dejavnosti naj bi deloval v okviru UK ZSMS (s tem se racionalizirajo tudi stroški poslovanja).«

Odbor za vprašanja vzgojno izobraževalnega dela bo obravnaval gradivo, ko bo dopolnjeno.

Gradivo za razpravo bo gotovo pripravljeno še pred sejo UK ZSMS, kjer bomo študentje oblikovali skupna stališča do teh vprašanj. Menim, da za fachidiotizem, ki je vse bolj legitimno okupiral našo družbeno prakso, ni vzrok (le) pomanjkanje sredstev, temveč predvsem obstoječa smer izobraževalno-vzgojne politike.

»Kako ohraniti svobodo posameznika in kako zagotoviti obstoj in razvoj politične celote, je bilo in je veliko vprašanje moderne politične misli in sodobne politične znanosti.« (Iz predgovora k prvi izdaji)

RECENZIJA SVOBODI

● Bilo je konec februarja 1921. leta v Petrogradu v prvi socialistični državi. Delavci so štrajkali in zahtevali kruha in svobode.

47 let kasneje je prvi sekretar komunistične partije ČSSR Aleksander Dubček zahteval komunizem s človeškim obrazom (glej Rude pravo, 14. marec 1968), dobil pa tanke.

In danes spet, ko se jih je nekaj že posedlo, Mijanović, Milić, Olujjić, Jovanović, Imširović, Nikolić (BG-6) in še kdo pa se pravkar pripravljajo, da bodo šli posedat (v keho), se postavlja SVOBODA kot nikoli dovolj doživeta dejanskost pred vprašaj, SVOBODA?

Prav svoboda je predmet Zasebnštva in skupnosti. Pred nekaj več kot desetimi leti, ko je knjiga prvič izšla, ni nihče mogel pričakovati, da bo s časom le pridobila na svoji vrednosti. Konec šestdesetih let se je država začela umikati v meje svoje legitimnosti, meje, ki so začrtane zunaj človekove privatnosti. V sedemdesetih letih je v prostoru zunaj teh meja zraslo pravištvostvo in partikularizem, malomeščanstvo nikoli doživete buržoaznosti. In danes, sredi osemdesetih, država prestopa meje legitimnosti, ki si jih je sama začrtala. Svoboda se postavlja s svojim polnim Janusovim obrazom. Z zasebnštvom kot prividom individualne svobode in v političnem absolutizmu kot iluziji trajne skupne moči.

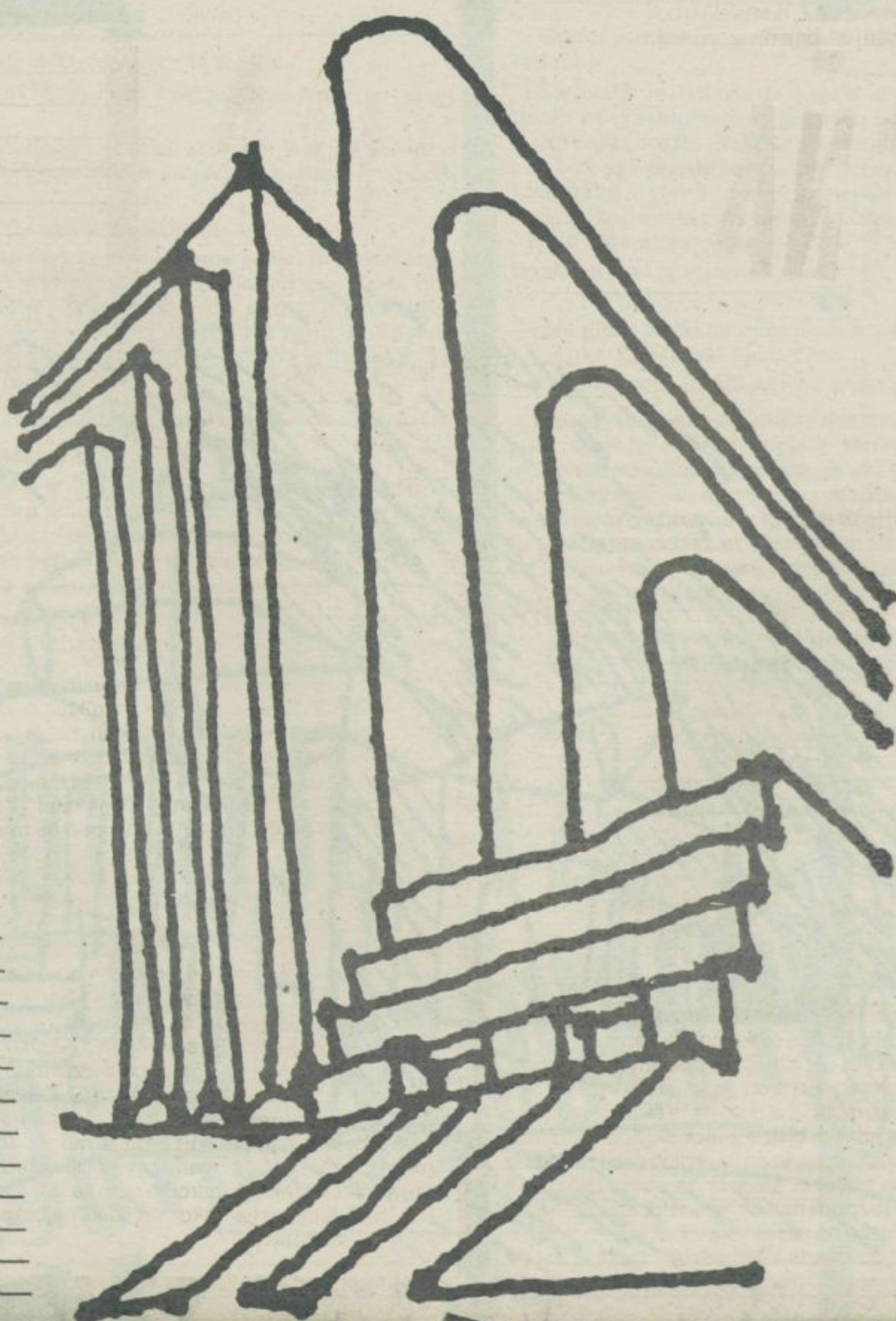
Na papirju je prisega samoupravni socialistični demokratični skupnosti vsesplošna. A po kuloarjih se vse bolj govori in sanja o »trdi roki« kot velikem Rešitelju. In to trdo roko je tudi čutiti. Kot da stari Heglov politični absolutizem splošnega interesa vstaja iz groba.

Bibičeva raziskava civilne družbe in politične države pri Heglu in Marxu tako postane domišljanje današnjega sveta. Kako politično organizirati družbo, ki je heterogena in ki artikulara različne interese? Hegel je vzpostavil integrirano politično celoto s tem, da je razvil dialektično metodo in oblikoval svoj filozofski sistem, avtoritarno državo pa postavil kot posebljenje splošnega interesa, ki kot tak že zaobsega tudi posamezne in posebne interese družbenih posameznikov in skupin. Marx je, nasproti Heglu, politiko (in tako državo) zanikal kot področje svobode. Spreminjanje družbe v njeni partikularnosti je videl kot edino možnost za praktično kritiko politične države. Kam vtakniti »trdo roko« kot Rešitelja?

Zasebnštvo in skupnost kot kritika tako »trde roke« kot malomeščanskega bežanja v zasebnost presega meje politične znanosti in vstopa v našo politično prakso. Pa čeprav jo nosi na Heglovi in Marxovi teoretski zastavitvi problemov. Kajti — priznanje dejanskosti družbene heterogenosti v njeni svobodi, ne pa v državni in političnoideološki represiji, postaja ključno vprašanje naše današnjosti.

Druga izdaja Zasebnštva in skupnosti ima ob dodatku, v katerem se Bibič ozre na dileme v razumevanju Heglove in Marxove misli, ki so se pojavile v zadnjih desetih letih, še imensko kazalo in povzetek v angleščini. Vsak študijski bralec pa bo pogrešal predmetno kazalo.

DV

● Pretekli so trije, morda štirje tedni od večera, ko je bila na Filozofski fakulteti tribuna na temo »Intelektualno delo in svoboda«. To je gotovo zadosten razlog, da zastavim vprašanje o smiselnosti pričujoče uvodne besede.

Vsaj dva razloga — kontinuiteta boja za svobodo intelektualnega dela in odzivi na tribuno — postavljata uvodnik kot smiselen in na mestu.

Medtem ko je kontinuiteti boja za svobodo intelektualnega dela zadoščeno že s samo obliko ne glede na vsebino, pa se bom zaustavil na odzivih.

Ni moj namen navajati posameznih argumentov za ali proti, interpretacij, poročil s tribune. Ravno nasprotno! Pogled na

intelektualnega gospostva in oblasti, je tudi na tribuni izražena hvaležnost za to, kar bi že vedno morali imeti, za pravico združevanja...

Zakaj logično nadaljevanje? Zato ker so intelektualci, nezmožni komunikacije med sabo, presrečni nad komunikacijo navzven. In ko se to dogodi, padejo predlogi o diktatu novinarjem, kako naj poročajo o tribuni.

Dosedanja pripoved je kajpada groba in iztrgana iz realnosti. Širša družbena realnost je namreč tista, o kateri so na tribuni obilno govorili: obsodbe, racije, zaplembe, prepovedi, izenačevanje intelektualnega dela s terorizmom, onemo-

INTELEKTUALNO

DELO

IN

SVOBODA

taista poročila mora izhajati iz same tribune o intelektualnem delu in svobodi. Tako tribuni kot poročilom (logično zaporedje) je manjkalo ravno tisto, za kar bi ji moralo iti, namreč dialog o tem, v kolikšni meri so sposobni intelektualci sami med sabo tolerirati svobodo intelektualnega dela, o simptomatični netoleranci skupine ali posameznih intelektualcev drug do drugega. Govorim seveda o lepljenju etiket, limon, ali o takojšnji izključitvi posameznika iz skupine v trenutku, ko se ne podredi mnenju večine. V odnos intelektualcev v naši srenji je torej že vnaprej vključen moment nemogoče metapozicije, objektivno absolutne interpretacije.

In kaj je tisto, zaradi česar se je tribuna dogajala. Seveda nič drugega kot vladajoča ideologija, ki se nekaj gre, katere poza je objektivnost.

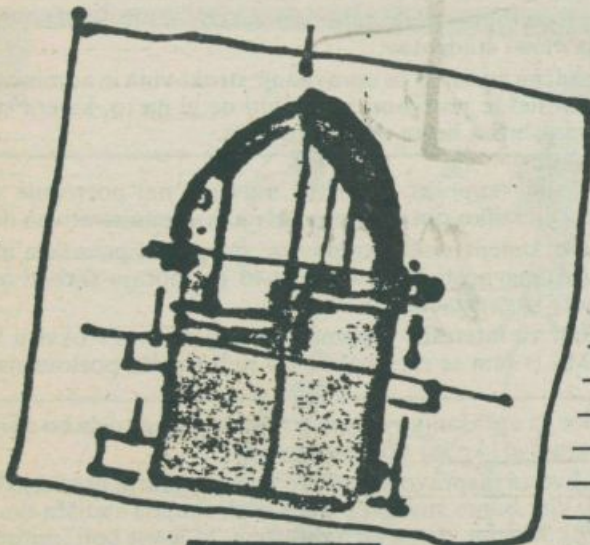
Logičen izraz takšne vzporedne netolerance, vzporednosti

gočanje javnih razprav in krona vsega — usmerjeno izobraževanje.

Pa vendar, še tako represivna realnost ne sme zahtevati, da naj se intelektualci priklanjajo z isto mero — z zahtevo po enakem mišljenju, z zahtevo da v gospodarju končno prepoznamo gospodarja, kar je prišlo na svetlo prav tam, kjer je bilo pričakovati — v Stopovem komentarju Ervina Hladnika Milharčiča.

Zakaj je tu mesto sprevida? Prav zato, ker je to komentar aktivnega udeleženca tribune o intelektualnem delu in svobodi, ker je to edini komentar, ki v celoti opravičeno brani pridobitve te tribune. Brani pa jo s tistim, kar pač ima, z vero da bodo podaniki prepoznali njegovo (nemogočno pozo) absolutno resnico, za absolutno resnico.

Moj Mir Ocvirk

Vsaka civilizirano urejena družba ima svoje norme obnašanja in di naša ni izjema. Ker se trenutno ne morem spomniti pomembnejšega primera, sem se spomnil našega gospodarskega kriminalca, ki ima nekatere skupne elemente z našo vizijo »plačila po delu in iz dela«. Tako mi imenujemo naše plače, ki jih prejemo po hierarhični lestvici — če imaš bolj podložen in obložen stolček večje časti, slava in seveda osebni dohodki, odgovornosti pa so obratne. Ker smo kot narod zelo sramežljivi in vljudni, neradi upo- bljamo primitivne besede, kot so napr. (gospodarski) KRIMINAL- razen za rajo) — bolj se nam spodobi reči PRILAŠČANJE (druž- ene imovine), namesto besede LAŽ, nam veliko bolj »leži« beseda ERESNICA ITD. Kakor sem že omenil, je od tega izvzeta raja.

njegovi hierarhični lestvici ne presega 500 din je bilo nujno (za vzgled ostalim nesposobnejšem iz njegovega razreda — raje) ukrepali in ga disciplinsko in kazensko čim prej preganjati (saj smo vendar že v orwelovem »1984«). Takoj je bil odpuščen z dela, drugi del (kazenski) pa je takoj prevzela naša škilasta JUSTA! Po mnenju opazovalcev ga bo bolj bremenilo dejstvo, da je ukradel celotni kolut, čeprav ga za svoje potrebe ni rabil več kakor deseti del! olajševalne okoliščine skoraj tudi ni razen to, da kabla ni pre- rezal, kar bo pri odmeri kazni verjetno vplivalo na poroto, ki mu bo gotovo odmerila kak mesec ali celo leto manj od največje časovne kazni! To je edino pravično in humano — saj nočemo sekanja

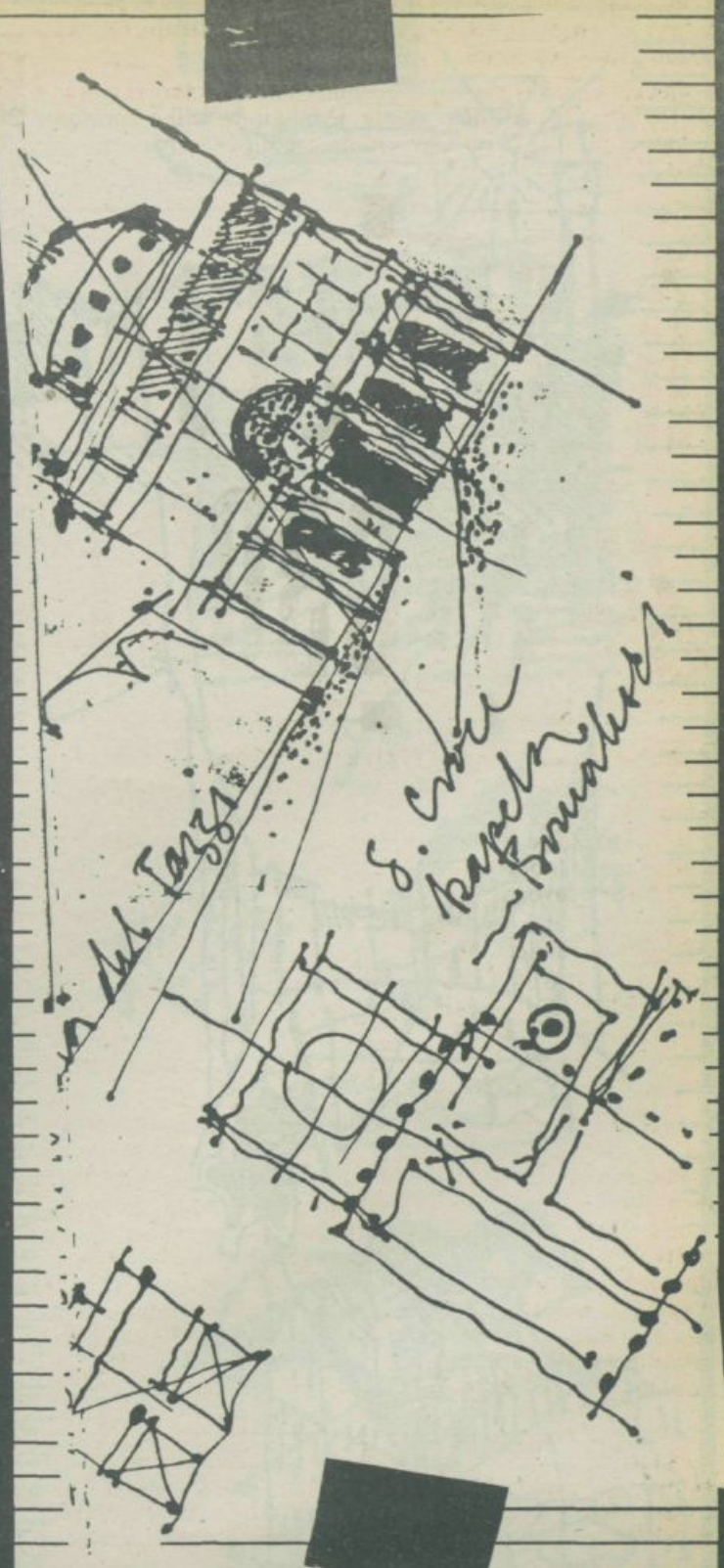
DVOJNA MERILA

glav! Kot humana družba imamo za izjemne primere tudi to mož- nost, da položi pred obličje JUSTE 500.000 din, povečanih za od- stotke inflacije, kar bi znašalo danes (po enem letu) povečanje za cca 65 %, torej bi bil danes skupni znesek cca 825.000 din, če se tat želi braniti iz svobode! Druga možnost, ki se mu ponuja, zopet je, če razpolaga z denarjem, da plača »med štirimi očmi cca 100.000 din osebi, ki bi mu priskrbela potni list, da gre lahko le- galno v tujino do izteka kazni, ki mu jo pripravi škilava JUSTA! S tem smo že nešteto krat dokazali sebi in drugim, da smo zelo hu- mana družba do sovražnikov družbe, ki izvirajo kot kriminalci iz najnižje plasti družbe — raje!

Omenim naj še »DAHAVSKI PROCES« oziroma umiranje na obroke, ki se precej sramežljivo pojavlja v naši javnosti, kot da bi večina ljudstva odobrvala te nepravilnosti. Razumljivo je, da je za vse to kriv STALIN, ki smo ga morali tedaj ubogati, Zaupno vam povem, da se ga danes več ne bojimo! Da smo sploh imeli tovrstne procese, se moramo zahvaliti dejstvu, da je STALIN zelo spretno izmanipuliral naše tedanje voditelje in je celo JUSTI naročal, naj ščiti interese družbenopolitičnih struktur, ne pa svobode človeka. ki je v vseh orwelovskih družbah nepomembna! Iskati danes krivce za smrt desetih nedolžnih ljudi je nesmisel, ker jih ne mo- remo več oživeti. Kar pa se tiče JUSTE bi moralo zadostovati, da so REHABILITIRANI! Ravnotako nekateri poskušajo iskati krivce za mučenja na GOLEM OTOKU med takratnimi funkcionarji, kar je seveda zgrešeno, saj oni sploh niso mučili ljudi, ko pa so za to delo lahko najeli vse vrste kriminalcev in morilcev, (ki so bili v tem zaporu privilegirani), pa tudi sami sotrpini so bili »vljudno naprošeni za sodelovanje«!

Skoraj bi pozabil omeniti, kako srečno je naše ljudstvo, da ni nik- jer tako (izjema je orwelova »vizija«)! Sedaj mu namreč ni več po- trebno niti na volitve hoditi, ker to opravi v njegovem imenu ekipa funkcionarjev sama! To so privilegiji, ki smo si jih v štiriletni vojni težko priborili! Mar ni užitek, da brezskrbno živiš in ti po nekem času nekdo natvezi, da so izvolili v KS, OBČINO, REPUBLIKO ali ZVEZO te in tefunkcionarje. To je višek demokratičnosti, ki si je niti pametnjakovič G. ORWELL ne bi mogel izmisliti! Zelo srečni in hvaležni smo, ker so nam omogočili tako brezskrbno življenje, brez volitev! Zakaj bi narod mučili še z njegovim mnenjem o ne- kakšnem kandidatu, kakor da sami najbolje ne vedo, kakšen je kdo! Pa na zdravje!

MIHAEL SLIVAR

Ko je neki direktorček SOZD-a sklenil neugodno pogodbo in jo tudi podpisal v menu in priimku svoje SOZD, ki je že imela nekaj malega čez 150 milijonov DM (nemških mark) izgub, je pristavil še nabavo ustvarjenih 3,6 milijarde novih dinarjev v rdečih številkah. Razumljivo (ali pa tudi ne?) je da je stopil pred obličje naše »slepe« JUSTE, ki je, kot nam kaže naša pozitivna zakonodaja, upošte- vala vse objektivne in druge vzroke kakor tudi dejstvo, da bi po svojem položaju (oziromahierarhični lestvici) lahko naredil veliko, veliko večjo škodo, pa je ni naredil. To mu je vzelo kot olajševalna (oprostilna) okoliščina in je bil oproščen, kar je po naših pozitivnih navadah edino tudi pravično! Že samo zasliševanje, je bila dovolj velika neupravičena kazen, ki so mu jo popravili s tem, da so mu postavili prijatelji v občini doprni kip in poimenovali neko ulico v mestu z njegovim mučeniškim imenom in priimkom! Ta omenjeni direktorček je ocenjen z visoko moralno »zlato vrtnico«, ker ni pre- korajil svojih hierarhičnih poblastil, ki mu dovoljujejo narediti škodo SOZD- v izjemnih primerih čez 20 milijard din, on pa je na- redil komaj 3,6 milijarde din in sicer z dobrimi nameni! Edino za- doščanje mu je odstotek mizerije, ki mu ga je nakazal tuji dobavi- telj na njegov skromni žiro račun v tujini! Nekemu prejšnjemu di- rektorčku pa so ob istih pogojih posthumno preskrbeli še zla- tega sinčka s svetlo prihodnostjo, da lahko krene po njihovih stop- injah! To so pač »patricijski posli«!

Kako podlo je zgoraj omenjeni primer hotel drzno izkoristiti neki pripadnik raje, ko je UKRADEL kolut električnega kabla, ki je vre- den 250.000 din. Na srečo to ni moglo uti bistremu umu in ja- snemu očesu naših vrljih organov kontrole, ki so ga že naslednjega dne prijeli in privedli pred nezmotljivo obličje naše škilaste JUSTE! Omenjeni organi kontrole so zelo bistroumno odkrili, da je ome- njeni pripadnik raje po poklicu šofer in da mu sploh ni bil potreben celotni kolut za osebne potrebe, sicer bi ga samo toliko tudi odrezal. Tako pa je bil njegov podli namen ostanek kabla prodati in s tem povečati splošno porabo na našem stabilizacijskem tržišču! Ker je prekoračil vrednost dovoljene kraje v svoji TOZD, ki mu po

VILA FOTONDA PALAZZO ITALY 82

Zadnja leta z neobičajno odkritostjo razkrivajo mrežo manipulacij, ki zavija neki izmišljeni sloj - mlado generacijo, mladino, vendar se takšne ideje niso uspeli povzpeti na medijsko prizorišče. Sicer prepolno političnih nesmislov in celo nesramno topoumnih ugotovitev o identiteti in »zahtevah mladine«. Novo razmišljanje se je pojavilo povsod, kjer se je lahko, njegovo najradikalnejši predstavnik pa je najverjetneje Brane Zorman in iz njegovega pamfleta, zasičenega, za današnji čas, z neobičajno voljo, smo si sposodili naslov.

Letos je, koledarsko gledano, šestnajsta obletnica junijskega študentskega gibanja, kar je ugodna priložnost za primerjavo takratnega in sedanjega časa. Same »okolščine« se niso bistveno spremenile in se tudi niso mogle glede na tako kratko obdobje, vendar pa je svojevrstno razmerje sil na sceni radikalno drugačno. Aktivizem, ki je nujen za stran B (če že ni za stran A), je radikalno pristržen in zakopan v zemljo. Upor osemindesetega leta je bil izraz aktivizma in globalne vizije povsem optimističnih horizontov. [Drobnoburžuazna] mladež je gibanju prispevala svetle civilizacijske zahteve, medtem ko so mu delavski fragmenti vtisnili egalitaristični sindrom, ki je gibanju dal »današnja« legalna obeležja. Zato povečini nimajo prav tisti, ki so gibanju pripisovali raskovičevsko inspiracijo, kajti četudi je močna država trenutno edini možni izvrševalec osemindesetdesetih zahtev, to pomeni samo mešanje nivojev.

Človeku se zdi danes, s tako majčkene distance, neverjetno, da je pred tako kratkim časom v okoliščinah, ki niso drugačne od današnjih, lahko bilo toliko marksistoidnih ljudi, ki so celo neoziraje se na nevarnost praktično izvajali tisto, kar so predhodno predskuturali. Prav nedojemljivo je, da evropske leve ideje zmerejo celo dati nova imena vseučiliščem v krajih, ki komaj porajajo in ohranjajo ideje občutno nižje ravni. Kaže, da je pravzaprav nekaj narobe s pojmi »preteklo«, »sedanje« in bodoče, ker mi o letu osemindeset nismo sposobni presojeti na podlagi metode zgodovinske znanosti, ali natančneje, lahko damo prikaz in oceno kontekstualnosti, opracionalizacijo ideologije, nikakor pa ne eksperimente utopičnih zahtev. Presežek časa ne more biti edino izhodišče. Na osnovi tega ugotavljamo, da osemindesetdeseto leto kot manifestacija zgoščenega časa sploh ni stvar preteklosti, temveč nasprotno — bodočnosti. Navkljub raznim zlobno-trapastim osmrtnicam letu '68 takšno mišljenje ni osamljeno; izraženo je, na primer, tudi na albumu »Filigranski pločnici«, kar dokazuje živost takratnih zahtev, čeprav so trenutno »skrite v žepih.«

O današnji nedvomno bolni generaciji mladih so se zvrstile hudičeve pozitivne ocene (pozitivne z enega vidika; z drugega vidika pa so te ocene prav vampirske.) in profesionalci so pokazali

DAMIR JURIC:

MLADI IMAJO

MOŠČ

(BREZVEZE)

polno razumevanje za »probleme mladih«. Kakšna je splošna ocena mladih? Oni so, kakor se temu reče, v veliki večini pozitivno (pozitivno?) opredeljeni, na žalost (na srečo!) imajo velik neizkoriščen potencial, stiskajo jih razni problemi kot na primer: nezaposlenost, nemožnost napredovanja, drage vstopnice v disco klubih, podnajemništvo itd. Zato se del njih vdaja drogi, drugi del se izgublja v idejni brezperspektivnosti itd. Ja, tako se piše in čvaka, čeprav bi se vsak, ki nima koristi od takega blebetanja, moral sramovati takšnih neumnosti. (Tistim, ki jim takšno govorjenje koristi, ne bi smeli zameriti brezvestnosti — to je njihovo delo, v delu pa je tudi kruh).

Prvič: nesmiselno je govoriti o mladi generaciji, razen kot o paradigmi oz. kot o nekoliko jasnejšem metodološkem vzorcu. Mladina kot skupina, ki ima vsaj deloma specifične interese, je navadna buržuazna mišljotina.

Drugič: nesmiselno je govoriti o problemu otežkočenega napredovanja in nezaupanja. Sedanji problem ni več v tem, da je nekdo nekemu stopil na prst, ampak da nekdo nekemu sedi na glavi.

Tretjič: nesmiselno je za »pasivnost« mladine dolžiti »nedelo« Zveze čebelarjev z uradnim imenom ZSM — obstoj mladinske organizacije na teh terenih se prepogosto jemlje v smislu očitnega dejstva. Za razliko od omenjenega osemindesetega leta kot vrhunca politiziranosti (postmeščanskih zahtev) in od drugih, vseh po vrsti politiziranih obdobij povojne zgodovine, je za čas, ki se začne nekako od let 1974-75, značilna skoraj popolna praznina. Za naš parameter — mladino — lahko uporabimo tisto Maovo misel iz zgodnjega obdobja političnega prevrata, ko je orisal ideološko sliko kmetov: kmetje so nepopisan bel list papirja. No, zaradi natančnosti velja pripomniti, da na tukajšnjem belem papirju ni mogoče potegniti niti črtice, ker le-ta preprosto ne sprejema nikakršnih odtisov. Maov čopič tu ne bi pomagal. Nesrečen položaj sili mladinsko organizacijo v ponavljanje ritualnih gest in vedno istih obredov vse do otopelosti zob.

Vzdrževanje marginalne metafizike v splošni delitvi družbeno-politične metafizike ne prizadene dosti mladih začetkov, tem bolj, ker imajo določeni artificialni, napol razprt občutek smiselnosti svojega dela. To jim pomaga, da že v drugem letu svojega delovanja sperejo s sebe še zadnje racionalistične atavizme. Tisti fantje in dekleta, ki navkljub (milo rečeno) lastni neizobraženosti združujejo svoj »aktivizem« v organizaciji in pri tem ne nameravajo izvleči lastne koristi, kar s težavo nervozno iščejo cilj, na katerega bi lahko jurišali in tako dokazali svoj »komunarski« plan. (Svoj plan različno poimenujejo, mi pa ne bi radi žalili različnih nazivov,

ki si jih pripisujejo. Po enostavnih logiki svoje zdravorazumske zaostinke naperjajo proti cerkvi ter različnim verskim in podobnim organizacijam ter združenjem Pred vključevanjem v ta razredni boj imajo »ateistični aktivisti« za sabo že mnoge bitke s svojimi babicami in dedki, teoretični nivo pa so pokazali v teh težkih razpravah z osnovno dihotomijo: obstoja — ne obstaja.

Druga skupina aktivistov, katerih osebnostna naravnost ni kristolovskega ali metafizičnega izvora, je dokaj številna, toda kljub temu je neprimerljivo najbolj prisotna na uradnih ideoloških manifestacijah. Gre za fante in dekleta, ki zaradi igre zgodovinskih okoliščin šele zdaj stopajo v civilizacijo.

Spuščajo se iz svojih pastirskih koč v urbane centre, dobivajo izobrazbo, z njo pa tudi slogane, ki se jim globoko vtisnejo v spomin. Prva oz. druga generacija teh ljudi, ki so izstopili iz tisočletne zaostalosti, je očarana zaradi ureditve in organiziranosti družbe in so zato globoko ganjeni zaradi skrbi države za njih — celo tedaj, ko jih kliče v vojsko.

Metodičnost državne skrbi, prilagojene odličnim birokratskim načelom, vseskozi zasičene z izjemno človekoljubno retoriko morale, je pustila impresiven vtis na ljudi, ki so šele stopili iz teme predzgodovine in so se do takrat posluževali naravnih čutil ta boj proti okrutni naravi. Še celo sedaj daje ta skupina mnogoštevilne kadre za mladinsko organizacijo (in seveda za druge forume), včasih pa jih je dajala še več.

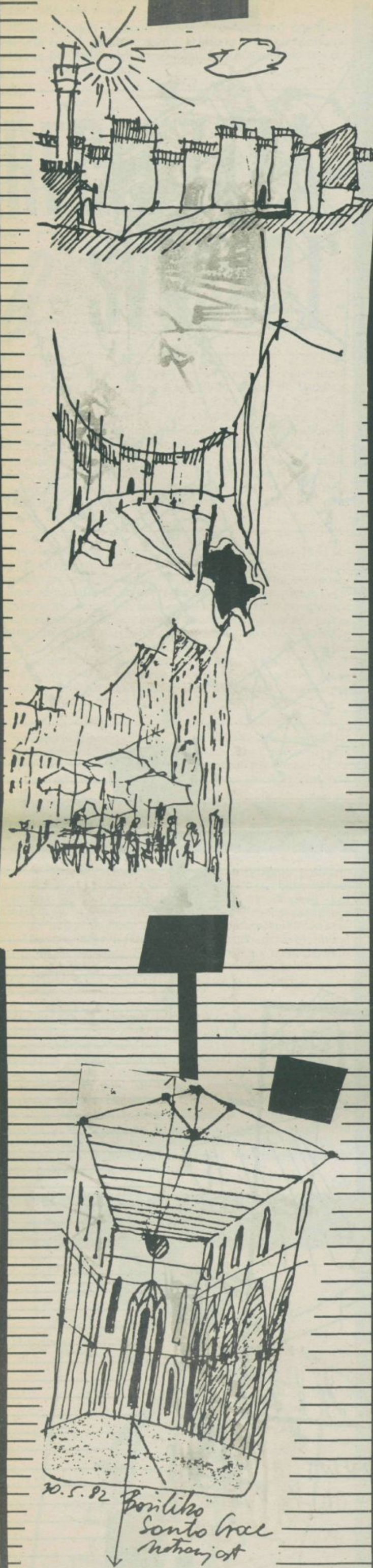
Populacija, ki se udeležuje delovnih akcij, je že po definiciji iz omenjene skupine, vendar nima pomembne vloge, ker so udeleženci t.i. delovnih akcij itak v glavnem najstniki. In končno, tip metafizične šole kateri pripada večini aktivistov, lahko označimo s citatom Pankrtov; sedemnajst, sedemnajst, mlad perspektiven kader, namesto glave — radar.

Izobraževanje kot proces formiranja delovne sile je dejavnost, ki se pogosto izpostavlja kot specifičnost mlade generacije, dobro pa bi bilo pogledati, kakšna je njena ljubezen do znanja. Zanesljivo je možno reči s pomočjo statističnih podatkov: ta generacija je do sedaj najbolj izobražena — vendar je po zadnjih podatkih okoli sto tisoč mladih nepismenih. Osnovna, pa tudi srednja šola, nista več redkost — nedaleč nazaj, leta 1961, je samo 19%, odraslega prebivalstva imelo končano osnovno šolo, medtem ko ima danes osnovno šolo impresivnih 50% (in več) odraslih državljanov SFRJ. Število študentov se je znatno dvignilo, toda nikakor ni Jugoslavija med državami z največjim deležem študentov v celotni populaciji prebivalcev: ta trditev je posledica profesionalno slabe informiranosti ljubiteljev reforme. Res je, da ima Jugoslavija več študentov na deset tisoč prebivalcev kot Kitajska (65) in Indija (74), toda nikakor ni res, da jih ima več od Sovjetske zveze (197), Nizozemske (250) ali ZDA (520). 178 študentov na deset tisoč prebivalcev (toliko jih ima Jugoslavija) ni preveč, toda to število se vsako leto bolj znižuje. Ko smo že pri naši šolski politiki,

ne bo odveč, če mimogrede omenimo še en dosežek reforme: če smo pozorni na odstotek neposrednega prehoda učencev iz osnovne šole v srednjo, lahko ugotovimo, da je v šolskem letu 1977-78 bil ta odstotek v Jugoslaviji 90,4. V šolskem letu 1981-82 pa samo 86,4% učencev se je vpisalo v srednjo šolo. Večja kot je nerazvitost, slabše je — na Kosovu se je odstotek prehoda istem obdobju zmanjšal s 85,1 na 67,3. Zanesljivo je da je jugoslovanska izobraževalna politika postavila rekord v deedukaciji prebivalca v mimodobnem obdobju, in sicer z geslom: manj izobražen — manj zahteven. Že slepcu je očitno, da šola ne daje nikakršnih, niti elementarnih strokovnih znanj in po izjavah številnih profesorjev samo četrtina študentov daje upanje, da se da iz njih narediti. S tremi četrtinami se sploh ne splača ukvarjati, vendar se jih spušča, da fakultete ne bi ostale brez denarja.

Postracionalni iracionalnosti se klatijo po fakultetah v pričakovanju »boljših časov«. Kopica takšnih iracionalistov je povezana z dejanskostjo zgolj v okviru svojih tehnično-fizičnih obveznosti, medtem ko so v vsem ostalem odrešeni vsakega interesa in odgovornosti. Izguba občutka odgovornosti in sicer predvsem odgovornosti samemu sebi in svojim zmožnostim je posledica zamegljenosti lastne identitete. Od študentov, navajenih pojmovanih opredelitev, so se formirale metafizične patrole; novost je, da te patrole v zadnjem času ne abstiniirajo od politične metafizike, temveč ji toliko bolj ulivajo betonske temelje. Študente, bolje od metafizike in tiste, ki se imajo za živepredstavnike odvečnega kapitalističnega časa, je S. Karapetrić imenoval z neobičajno ustreznim imenom: zgubidani. Tako temeljito izpraznjeno in deideologizirano mlado generacijo (natančneje rečeno ideologizirano »neideologijo«) je trenutno nemogoče angažirati s kakršnimkoli »pozitivnim« ali »negativnim« programom. (Edino, kar jih lahko angažira je najemniško delo, vendar nas to tokrat ne zanima.) Zato so smešne velikokrat izrečene zahteve o ustvarjanju »mladine, kakršno mi hočemo«. Etabilirane verske organizacije z nacionalnostjo in tradicijo ter razne militantne sekte, povečini protestantske, s komuno kot osnovo so edine, ki so sposobne animirati del mladine. Zavzemanje za nizke vstopnice v disco klubih tega gotovo ni zmožno na srečo pa tudi kakšni drugi programi ne. Današnja prefinjena izpranost mladine je, zahvaljujoč zgodovinskim okoliščinam, le upanje za morebitne novosti v prihodnosti. Zvest o tem, kot na primer v omenjenem Zormanovem pamfletu, je začela prihajati na svetlo.

prevod: I.V.

Albaniji, najbolj hermetični in nedostopni državi v Evropi, je začel proces rušenja izolacionistične politike, ki jo je ta klanški David vodil po koncu druge svetovne vojne na političnem, gospodarskem, kulturnem in religioznem področju (le leta 1967 se je Albanija uradno razglasila za ateistično državo, je edinstven primer v novejši svetovni zgodovini). Razlog za novega koncepta albanske politike je zasnovan v ekonomsko vse bolj nevzdržnem položaju Albanije. Po prekinitvi stikov z obema velikimi bratoma, najprej z SZ in nato še s Kitajsko, se Albanija skuša povezati z Zvezno Republiko Nemčijo in še nekaterimi zahodnoevropskimi državami. To je potrebno že zaradi nujne amortizacije bornih uvoženih tehnoloških sredstev, ki pogojujejo delovanje gospodarskih mehanizmov v Ljudski Republiki Albaniji. Albansko vodstvo je za ta korak odločilo verjetno že po prekinitvi stikov z Ljudsko Republiko Kitajsko, ki je tedaj začela celiti rane »kulturne revolucije«. Mehmet Shehu, dolgoletna druga violina v albanski partiji, je bil morda eden izmed tistih, ki se ni mogel prijazniti s tem in bil zato tudi odstranjen. Enver Hoxha, ki mu takšni postopki čiščenja političnega prizorišča nikoli niso bili tuji, je ostal kot veliki vodja sam na odru in se pred kratkim spet prikazal javnosti ter tako za nekaj časa zatrl vse glasove, ki so napovedovali njegovo shiranje.

Zgodovina govori

Albanski narod je bil celih 400 let pod ne ravno blagodejnim vplivom osmanskega imperija — vse do leta 1912. Kraljevina Albanija je tedaj aneksirala ozemlje današnjega Kosova na osnovi imenovane zgodovinske pravice (do leta 1389 je bilo to del osmanskega ozemlja). V obdobju priključitve so v tem delu Balkana vladali v glavnem Albanci. Pojem srbske hegemonijalne politike v tej regiji tedaj postal za njih aktualen. Albanija se je počutila ogroženo z dveh strani: na severu srbski pritisk in na jugu stalni pritiski z Grki. Kot za vse majhne narode je tudi za Albance značilno močno poudarjanje nacionalne identitete in lastne zgodovinske preteklosti. O relativni samostojnosti Albanije lahko govorimo šele po prvi svetovni vojni, ko je navezala na nekatere stike z Italijo in že klasično tradicionalnim balkanskim partnerjem — Francijo. Italija ji je nudila zasilno gospodarsko podporo, maloštevilne albanske študente pa je gostila predvsem južna Francija, razen komunistov, ki so bili na »dril« v SZ.

E. Hoxha je v Franciji padel pod vpliv tamkajšnjih intelektualnih krogov in kasneje delal na albanskem konzulatu v Bruslju, od koder so ga leta 1936 nagnali nazaj v domovino zaradi objavljanih člankov v levičarskih časopisih.

Italijani so po okupaciji leta 1939 iz Albanije hoteli narediti vklonijalnega vazala novega »Rimskega imperija«, začeli so z izgrajevanjem infrastrukture in uvajanjem splošnega šolstva. Edino alternativo za politično ambicioznega Hoxho je predstavljalo maloštevilno komunistično gibanje in ob ustanovitvi KP Albanije leta 1941 je bil imenovan za njenega prvega sekretarja, kar je ostal do danes. Albanci nikoli v svoji zgodovini, ki je bila vedno povezana z krvavimi borbami za nacionalni obstoj, niso šli radikalno do konca, sicer bi bil ta maloštevilni narod že iztrebljen, ob začetku druge svetovne vojne si je KPA poiskala močnejšega zaveznika, KPJ. To skoraj neizbežno odločitev KPA je spremljalo delno nezaupanje, predvsem iz strahu pred ruskimi aspiracijami pred prvo svetovno vojno in po njej.

Prvi svetovni vojni

Kmalu po drugi svetovni vojni se je pokazalo, da ta strah ni bil neutemeljen. Del uradne politike jugoslovanske partije se je osredinilo na združitev Albanije z Jugoslavijo in za nastanek sedme republike. Tedanji notranji minister Albanije je bil v albanskem vodstvu edini zagovornik te konfederacije — to stačje je leta 1949 plačal z življenjem, ko je bil obsojen na tajnem procesu in označen kot »titoist«.

Do leta 1948 je bila Albanija gospodarsko popolnoma vezana na Jugoslavijo, toda finančni dolgovi iz tega obdobja so danes že pozabljeni, predvsem zaradi novega kurza jugopolitike (neuviščenost, nevmešavanje, itd.). Zaradi geostrateškega položaja Albanije na Balkanu, skupne preteklosti albanske in jugoslovanske partije in skoraj dveh milijonov Albancev, ki

SINOVI ORLOV

ina religija, ki obstaja za Albance, je Albanija
Enver Hoxha

SO

VZLETETELI

vojno v SAP Kosovo, sta Jugoslavija in Albanija prisiljeni najti skupni jezik na političnem področju. Po osvoboditvi je bil položaj na Kosovem kritičen vse do leta 1950, ko je UDBA na čelu Rankovičem pacificirala to območje. Leta 1968, dve leti po odstranitvi Rankoviča, so na Kosovem izbruhnili veliki nemiri, jugoslovanska vojska je to območje za kratek čas demonstrativno militarizirala. Obširnejših informacij o dogodkih leta 1980 in 1981 bodo deležne verjetno šele prihajajoče generacije, bodo ti ekscesi obravnavani kot zgodovinske raritete.

Leta 1948 se je albanska politika do Jugoslavije radikalno spremenila. Prekinitev vseh stikov, popolna navezava na SZ in jugoslovanska gonja do leta 1968, ko pride do ponovnega bliževanja med državama zaradi nasilne zasedbe Čehoslovaške. (E. Hoxha je tedaj ponudil celo vojaško podporo Jugoslaviji — razlog je jasen: strah za lastno eksistenco.) Odnosi so se znatno dokaj hitro ohladili in bili okronani z kulminacijo progandne vojne 1980 in 1981.

Veliki in mali

Gospodarska politika SZ do Albanije je bila takšna kot do drugih »partnerjev« v Varšavskem patu. Odkup surovin po

precej nižjih cenah kot na svetovnem trgu in indiferentnost do aktualne gospodarske problematike. Sovjetski izvoz najnujnejših prehranskih artiklov v Albanijo je bil dobesedno be-raško doziran.

K ohladitvi odnosov med SZ in LRA je prispevala tudi normalizacija odnosov med Beogradom in Moskvo. Hoxho je motila koeksistenčna politika med SZ in Jugoslavijo, problemi so se pojavili tudi z Grčijo in Italijo. Suma sumarum: to je bila politična konstelacija, ki nikakor ni bila v prid nekaterim vitalnim albanskim interesom.

Albanija, ki si popolne avtarkije ni mogla (ne more) privoščiti, je našla novega zaščitnika, ki je bil geografsko zadosti oddaljen, da je LRA lahko ohranila relativno samostojnost in predstavljal dovolj močno politično zaščito. Ideološki odstropki, ki jih je Albanija morala narediti, so bili le majhen in nepomemben davek za novo zvezo.

Leta 1955 je bila LRA sprejeta v OZN in na koncu 50-tih let, ko je ledeni breg med Moskvo in Tirano naraščal, je Albanija delovala v funkciji Pekinškega zvočnika (Kitajska je postala član OZN leta 1961). Kitajska ni ponavljala istih napak kot SZ. Njena gospodarska pomoč se je koncentrirala okoli predelovalne industrije, kar seveda ne pomeni, da Kitajci niso gradili jezov, rudnikov in oljnih rafinerij v Albaniji, toda pomagali so deželi razvijati za normalno ekonomsko funkcioniranje nujne gospodarske panoge: kemično, kovinsko, elektro, tekstilno in živilsko industrijo. Albanija je vzdržala v vlogi »mosta v Evropo«, ki jo je opravljala za Kitajsko, do leta 1977, ko si je Kitajska začela celiti rane »kulturne revolucije«.

Zadnja domovina Stalina

Albanija ima največjo nataliteto v Evropi — to dosegajo verjetno z podobnimi sredstvi kot v Romuniji — in misli takšno seksualno politiko tudi nadaljevati dokler, kot pravi nek albanski funkcionar, ne bo Albancev toliko, da jih ne bo mogel neprizadeto izzivati nihče v Evropi. LRA je imela leta 1960 1625000 prebivalcev, leta 1970 pa že 2100000 prebivalcev — to je približno 50000 ljudi prirastka na leto. Če že glede naraščanja Albanija ne pozna zaenkrat nobenih omejitev, pa zato v Albaniji ni privatne lastnine; naj bo to avto, zemljišče (splošna kolektivizacija leta 1967) ali stanovanje.

Dokler komunisti v Albaniji vere niso prohibirali, je religija regulirala domala vsa področja družbeno političnega dogajanja. Prevladovali (prevladujejo) so muslimani (75% preb.), po številu vernikov enako vplivne pa so bile grupacije rimskih katolikov pod vodstvom frančiškanov na severu in na jugu pravoslavci. Albanski verski fanatizem je KPA, ki se je po sporu z Jugoslavijo (Informbiro) preimenovala v »Delavsko stranko Albanije«, iztrebila z rigoroznimi metodami. Čistke so zajele poleg intelektualcev vse tiste vidnejše osebnosti javnega življenja, ki se niso znale pravočasno vključiti v politiko diktatorskega režima, tudi večino duhovščine. Pravzaprav pri teh čistkah sploh ni šlo za posameznike, ki bi izražali nezadovoljstvo — partija je enostavno pospravila vse tiste, ki so se ji zdeli količjak sumljivi s sorodniki vred.

Starejši intelektualci — kolikor jih še je — so zbrani v glavnem v partiji, univerza v Tirani (ustanovljena 1957) pa obsega več ali manj naravoslovne vede, izobraževanje pa je zelo usmerjeno, tako da praktično ni mladega intelektualnega proletarijata (kot npr. v Jugoslaviji).

Albanska zunanja politika 1984

Po kratkem stiku s Kitajsko je Ljudska republika Albanija začela iskati nove zaveznike in kot kaže jih bo našla v zahodni Evropi. Jugoslavija, ki je trenutno še največji zunanje-politični partner Albanije, bo glavne konkurente morala iskati na razvitem zahodu. V bližnji prihodnosti lahko pričakujemo tesnejše sodelovanje Albanije s Francijo, Španijo, Italijo in Zvezno republiko Nemčijo.

Gospodarske stike z najpomembnejšo državo med njimi — ZRN — ovira še nerešeno vprašanje vojnih reparacij in ideološki predsodek albanske politike (Albanija je ZRN še donedavnega uvrščala v kategorijo imperialističnih velesil, takoj za SZ in ZDA).

Popotovanje F. J. Straussa v Tirano poleg »turistične« vsebine implicirana tudi druge namene: geostrateške. Zgolj gospodarsko sodelovanje z LRA za ZRN ne predstavlja zadovoljivega imperativa. Albanija, ki je vabljava ponudba tako za VP kot za NATO, se tega zaveda. Kadrovske spremembe v albanskem vrhu so le še vprašanje časa, saj je vodilna garnitura že precej v letih, zato so se v zadnjem času tudi intenzivirali stiki s tujimi delegacijami.

Jugoslovansko-albanski dialog je bil v začetku oktobra prekinjen zaradi česa drugega, zlasti seveda problema narodnih manjšin.

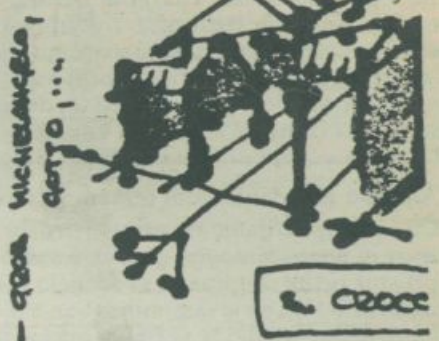
ZRN, ki prav gotovo ni zainteresirana za nezanesljivo politično situacijo na Balkanu, bi Albaniji — kot njena morebitna bodoča oslomba — omogočila suverenejšo zunanjo politiko, kar bi praktično pomenilo manjšo gospodarsko odvisnost Albanije od Jugoslavije. Edina realna funkcija albanske zunanje politike se veže na vplivanje političnih dogajanj na Kosovem, saj je tam tretjina albanskega naroda. Iluzorično je pričakovati, da se bo Albanija odpovedala kakršnim koli možnostim soustvarjanja politične klime na jugu SR Srbije.

CAPELA DE PIZZI

S. CROCE

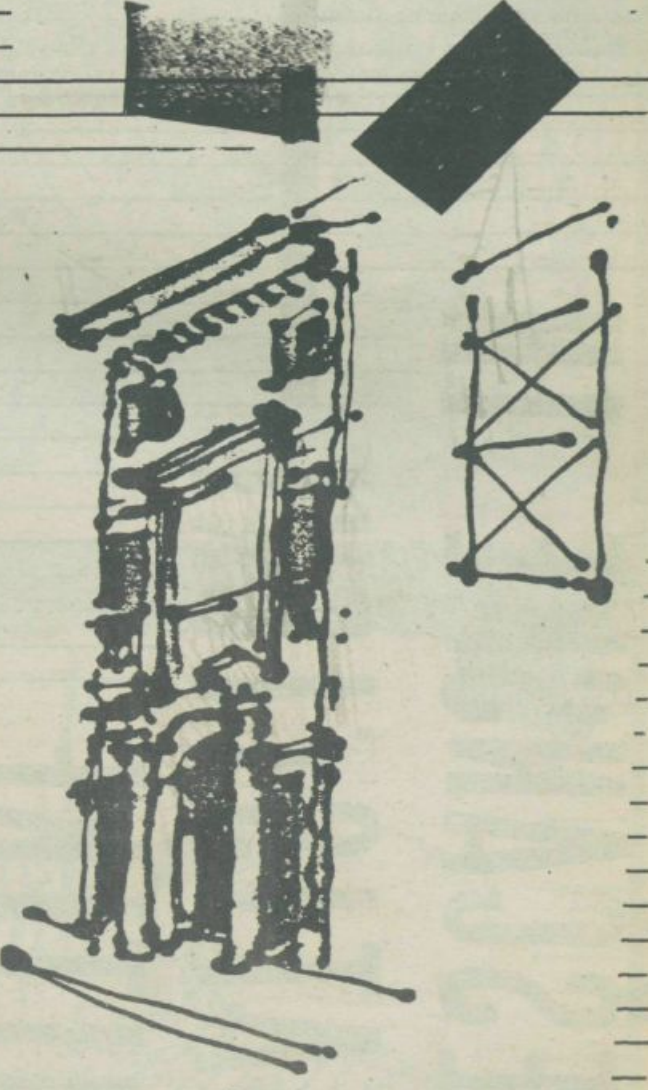

CAPELA DE PIZZI
INTERIOR - KEDU

- 1900a MICHELENGHI
1970

S. CROCE

1. Problem kritike in kritike kritike

● Ali je kritika samoupravljemu sistemu potrebna ali ne? Če izhajamo iz teze, da je samoupravni sistem dovršena oblika vladavine delavskega razreda in da le-temu ni odtujena ter da naj bi bil za vzgled vsem ostalim državam, potem tu ni prostora za kritiko. Da pa se v naravi in družbi ne uveljavljajo konstantne zakonitosti, je jasno tudi tistemu, ki ne ve, kaj je to dialektika. Torej kritiko rabimo. Toda kakšno in čigavo? Ne kritično, temveč konstruktivno, vendar pa o tem, ali je neka kritika konstruktivna ali ne, odloča kritizirano in kritizirani se najbolj brani, če diskvalificira kritiko oziroma ji pripiše neko etiketo ali pa nekakšen — izem. Najbolj je zaželena kritika iz vrha lastnih vrst, vendar pa ne o lastnih napakah. Po navadi se za napake obdolži birokracija, tehnokracija itd. Človek bi pričakoval, da bo po tolikih letih gonje proti birokraciji videl vsaj enega obsojenega birokrata. Vsi za napake obsojamo birokracijo. Kdo je in kje je? Vsi nekaj iščemo, vendar z namenom, da tega ne najdemo.

Tudi tuja kritika je dobra, kajti to pomeni, da smo zanimivi. Toda dobra je le do takrat, dokler se je ne polastijo antisamoupravni elementi v naši družbi. S tujo kritiko je lažje. Domači publiki jo lahko prezentiramo ali pa ne. Torej mora preiti skozi rešeto samoupravne cenzure. Tako je tudi, kadar je kakšna kritika upravičena, pa je ni dobro dati v javnost, da se le-ta ne bi vznemirila. Iz istega razloga na primer ni dobro povedati ljudem, koliko imamo dolgov, da nebi prišlo do dezinformacij in panike, kar bi privedlo do novih težav pri reševanju sedanjih objektivnih motenj v izgradnji socializma. Po začetnem odklanjanju, ki je bilo bolj posledica blokavske konfrontacije kot pa ideološke, se je začelo zanimanje rapidno povečevati. Najprej so nas opazovali kot odpadnike in še danes mnogi čakajo, da se bomo vrnili »prvi ljubezni«. Kmalu so se bolj začeli zanimati, saj je sodelovanje delavcev v upravljanju postalo zanimivo tudi za ostale države. Vendar pa je za njih postalo zanimivo samoupravljanje samo v okviru proizvodnih enot in ne v celotni družbi. Tudi pri nas v mnogih krajih samoupravljanje ni naredilo koraka naprej od proizvodne enote, pa še tam je omejeno samo na odločanje o delitvi dohodka.

Kmalu smo tudi mi začudeni spoznali, da tuje kritike bolj zanima naša praksa kot pa teorija. Veliko bolj kot tone knjig in milijoni aktov in sporazumov jih zanima samoupravljanje v praksi in kmalu se ugotovili velik razkorak med normativnim in stvarnim stanjem.

V zadnjem času lahko opazimo zmanjšano zanimanje znanstvene kritike. Vzroke lahko iščemo v naših težavah ali pa v razočaranju kritikov nad nami in potjo, ki jo je ubral naš sistem. Vse to velja le za znanstveno kritiko. Za kritiko, ki jo uporabljajo v propagandne namene, pa velja prav nasprotna tendenca. Najbolj se oglašča v največjih težavah.

Nezaželena pa je kritika iz »domačih logov« oziroma ptički, ki so odleteli iz gnezda, lahko kritizirajo, tisti pa, ki so ostali v gnezdu, pa ne. Zakaj ni zaželeno slišati tudi druge strani? Vzroke lahko iščemo v tem, da ni vsaka kritika dobronamerna, da resnica boli, ali pa da bi povzročili že znano vznemirjanje javnosti.

Če stvar poenostavimo, bi lahko rekli, da vse kritike izhajajo iz objektivnih težav samoupravljanja, do katerih pride v trenutkih krize. Toda grešili bi, če bi rekli, da se kritika oglašča samo v obdobju krize. Takrat ima le največji efekt. Lahko trdimo, da v mirnih letih naše izgradnje revolucije oziroma v obdobju nagle prosperitete in zvišanja standarda po letu 1973 pa nekje do leta 1980 kritika skoraj da ni imela efekta. Seveda nam takrat ni bilo dovoljeno vedeti, da naš progres bolj kot iz našega dela izvira iz »zelenega kapitala«.

Ali nam je v današnjem težkem trenutku kritika potrebna? Če samoupravljanje ne prinese družbi novih vrednot, nove kulture in nove ideologije, potem ni samo v krizi, temveč odpira prostor tistim skupinam, ki delujejo v interesu birokracije in tehnokracije. Da pa je samoupravljanje le delno izpolnilo svojo nalogo, je jasno sedaj že večini in prav zato je kritika potrebna. Vsako a priori zavračanje kakršnekoli kritike pa je zgolj zlonamerno vztrajanje na status quo.

Kako se boriti s kritiko? S kritiko kritike ali z diskvalifikacijo kritike. Ta druga metoda je veliko lažja, saj ne zahteva

nobene posebno posebnega napora. S kritiko kritike je težje, še posebno če hočeš biti objektivni. V naši družbi je še vedno premalo objektivne kritike, če pa le-ta je, se v njej premalo uporablja dialektika, v smislu, da se dobro zadrži in slabo zavrne.

2. Meščanske in etatične kritike

Že sama delitev na meščanske in etatične avtomatično take kritike diskvalificira. Etiketi meščanski oziroma buržuazni in etatični imata v naši družbi izrazito negativen prizvok, hkrati pa je predvsem med tako imenovanimi meščanskimi zelo malo koherentnosti. Mnogokrat so si meščanske kritike veliko bližje z etatičnimi kot pa med seboj. Zato je lažje deliti kritike po vsebini kot pa po izvoru. V najbolj grobem orisu obstajajo tri temeljne teoretične smeri kritike samoupravljanja:

a) Prva teoretično in logično zanika možnost samoupravljanja. Domneva, da je samoupravni sistem danes nemogoč, utopičen, nerealen. Ta smer kritičnega mišljenja je tipična za smeri političnega in upravljalškega elitizma. Utemeljuje se na pojmovanju človeka kot slabotnega in neracionalnega bitja, ki je nagnjen k podrejanju in na pojmovanju družbe kot racionalne, centralizirane in tehnološko determinirane skupnosti ter odreka samoupravljanju kakršnekoli pomen za sodobno družbo. Taka teorija pravi, da je samoupravljanje pokopano v antičnem polisu. Če danes tudi uvedemo samoupravljanje, vse bolj pogosti in ravno v obdobju krize so najglasnejši. Ti glasovi prihajajo tako iz meščanskih kot iz etatičnih krogov. Mnogi tudi trdijo, da je samoupravljanje nasproten proces od socialistične revolucije. Namesto da bi se postrevolucionarna družba pomikala od kapitalizma v socializem, se sedaj obraca nazaj h kapitalizmu. Vzrok za ta obrat naj bi bila predvsem nezdržljivost socializma in tržno-blagovnih odnosov. Ta kritika temelji predvsem na dvomu v pravilnost močne decentralizacije in uvajanja tržne proizvodnje, ki neizbežno vodi do uveljavljanja principa rentabilnosti, ki se ustvarja preko trga k kot merila vrednosti in uspešnosti posameznih produkcijskih enot.

V ta krog spadajo tudi kritike, da je samoupravljanje samo forma, za katero se skriva oblast tehnobirokracije, oziroma da je samo oblika mistifikacije naroda, da bi lažje prenašal birokratsko eksploatacijo. 1. Elemente tehnobirokratske ideologije vidijo v tem, da se produkcijski odnosi v socializmu razlikujejo samo v toliko, da se dohodek deli v okviru podjetja. Tudi pri nas obstajajo taka mišljenja, da se samoupravljanje predvsem izraža v pravici delavcev, da odločajo o delitvi dohodka, vse ostalo pa naj bi bilo vprašanje vodstvenih struktur. Dvom v sposobnost delavcev, da odločajo tudi o pomembnih vprašanjih, izhaja predvsem iz vodstvenih struktur in nemalokrat direktor ter vodstvi partije in sindikata držijo vso oblast v svojih rokah, medtem ko sta delavska kontrola in delavski svet samo njihova transmisija. 2. Pogosto je to povezano s skoraj patriarhalnimi odnosi v podjetju, ki močno povdarjajo avtoriteto direktorja. Bili bi pristranski, če ne bi omenili tudi objektivnih okoliščin, ki pogojujejo taka mišljenja. Predvsem je treba omeniti še vedno zelo nizko raven izobrazbe in kulture, zlasti pa zelo nizko produktivnost, ki je na enem izmed zadnjih mest v Evropi, pa čeprav so se nekateri naši vplivni posamezniki, dolgo časa napihovali o domnevni visoki rasti produktivnosti.

Podobni ugovori prihajajo iz obeh smeri. Tako na primer meščanske kritike trdijo, da so za samoupravljanje skriti etatični odnosi, etatične kritike, pa da samoupravljanje vodi v liberalizem.

Potrebno je poudariti, da se tehnobirokracija lahko polasti upravljanja enako uspešno tako v sistemu decentraliziranega upravljanja in preko tega, kakor tudi v sistemu administrativne centralizacije upravljanja v družbi in gospodarstvu.

b) Druga kritika samoupravljanje v bistvu sprejema, trdi pa, da socializem kot sistem s togostjo svoje ideologije in z okorelostjo političnih in ekonomskih metod zožuje prostor resničnemu samoupravljanju. Iz tega logično sledi, da je samoupravljanje izvedljivo samo v meščanski družbi, seveda ob nekaterih sistemskih popravkih in prilagoditvah same meščanske

neredne kot tudi socialističnega značaja samoupravljanja. Določene povedano: samoupravljanje bi lahko dalo izredne družbene, ekonomske in politične rezultate le v meščanski družbi, vendar pod pogoji, da bi se vključilo v meščansko demokracijo, oziroma da se prilagodijo tisti bistveni odnosi, ki temeljijo na socializmu. Nekatere študije skušajo dokazati, da je jugoslovansko samoupravljanje vpeljano »od zgoraj« kot ideološki projekt, ki zaradi neusklenosti z družbeno prakso in stvarnim življenjem dokaj odstopa od svojih ciljev. Ali pa menijo, da bi bilo treba, če naj bi samoupravljanje postalo stvarnost, bolj radikalno razviti ekonomsko in kulturno dimenzijo sistema: pravice in svoboščine državljanov, svobodne volitve in podobne »popravke«.

Bistvo te druge kritike je, da odklanja samoupravljanje na strukturalni ravni. Samoupravljanje naj bi bilo uspešno samo na nivoju podjetja in ne na makronivoju. Tu kažejo predvsem na problem, ki danes pri nas prihaja v ospredje, to je problem samoupravljanja in integracije. Tudi pri nas praksa deloma potrjuje mišljenje, da se samoupravljanje uveljavlja toliko bolj kolikor se nanaša na manjše delovne organizacije. Samoupravljalci naj bi bili tam popolno svobodni pri odločanju. Te kritike pa pozabljajo, da vzrok za to ni v prednosti male delovne organizacije, temveč v slabi vsklajenosti in slabem planiranju.

Vprašanje ali je samoupravljanje možno deliti na samoupravljanje v delovnih organizacijah in na strukturalno samoupravljanje je povsem sholastično. Samoupravljanje, ki ne zaokroži cele družbe, ni resnično samoupravljanje, temveč kvečjemu soupravljanje, če je samo to pa bi lahko rekli, da so na tem področju celo nekatere kapitalistične države prišle dlje. (npr. Švedska)

c) Argumenti tretje kritične smeri se najbolj neposredno dotikajo izkustva in zakonitosti jugoslovanskega samoupravljanja. Njihova idejna vsebina je zgrajena predvsem na ugotovitvi o neuresničeni ciljih, to je o razhajanju med izkušnjo in razglašeni načeli družbene in politične organizacije samoupravljanja. V glavnem so to argumenti o tem, da družbena moč in procesi odločanja ne obvladujejo dovolj dela kot tudi o tem, da zavest in akcije proizvajalcev in državljanov zaostajajo za težnjami sistema. od prakse ali pa ji ni prilagojen. Drugi spet menijo, da se ti problemi kažejo v delovanju in obnašanju »ostankov« iz časa etatičnega socializma kot so npr. politično posredovanje, avangardna partija, država itd. V glavnem bi te kritike lahko razdelili predvsem v dve smeri. Prva bi bila kritika blagovne proizvodnje in načela delitve po delu. Trdijo, da sta trg in blagovna proizvodnja sama po sebi izvor neenakosti in celo kapitalističnega vzroka družbene neenakosti in zato zahtevajo uravnilovko in prerazdelitev družbenega dohodka. Take zahteve lahko zvenijo zelo smešno, vendar pa niso povsem brez osnove. Dovolj pove že podatek, da imamo v Jugoslaviji 350.000 vikendov, ki jih cenijo na okrog 20 mlrd dolarjev (če je ta številka podobna številki naših dolgov pa ne smemo vedeti, ker se je bati, da se javnost ne bi preveč vznemirila).

Dober teren za take »utopije o uravnilovki« dajejo vsekakor velike socialne razlike in pa neslaven propad vseh dosedanjih komisij za ocenjevanje izvora premoženja.

Da je načelo uravnilovke vsaj še za nekaj časa (če ne za vedno) neizvedljivo, pa se lahko naučimo iz poizkusov v bližnji preteklosti.

Drugo smer bi lahko imenovali »teorija o spontanosti« kot nekakšno iluzijo o samodejavnosti delavskega razreda, ki lahko kot razred avtomatično in empirično proizvede določene progresivne rezultate. Po teoriji spontanosti, po kateri naj delavci sami spontano odločajo zunaj ustaljenih družbenih institucij, naj bo tudi samoupravljanje spontano in ne institucionalizirano.

Toda vse dotlej, dokler v družbi obstajajo razredna in podobna nasprotja in protislovja, dokler je življenjski in družbeni položaj človeka odvisen od rezultatov njegovega dela in dokler razvoj proizvajalnih sil in proizvodnih odnosov v družbi ne ustvari materialnih pogojev za to, da se družbeni proizvod deli po potrebah in ne po rezultatih dela, samoupravljanje ne more obstajati, če ni institucionalizirano.

Čeprav iluzorična, pa ta kritika vendar kaže na nekatere pojave, pred katerimi si ne bi smeli zatiskati oči. To je, da se za mnogimi samoupravnimi strukturami skriva tehnobirokracija in da se zdi ljudem samoupravljanje odtujeno, kar nam dokazuje tudi povečana apatičnost in apatičnost, zlasti med mladimi, vendar ne samo med njimi. Najboljši dokaz neuspele volitve predsednikov občin v občinah Ljubljana Center in Ljubljana-Siška, kjer niso bili sklepčni. Kako imenovati pojav, ko na volitve ne pridejo delegati iz Litostroja? Ali je to res samo nezadovoljstvo z načinom delegiranja in volitev? Da se mladi ne počutijo soudeležene v upravljanju, pa je jasno in zadosti je samo pogledati starostno strukturo vodstvenih kadrov (da vrhove družbenopolitičnih skupnosti in družbene političnih organizacij sploh ne omenimo), pa že lahko ugotovimo, da nismo daleč od »gerontokracije«. Vztrajati na primatu generacije, ki je izpeljala NOB, je danes vse prej kot koristno, saj se generacija, ki ne dobi možnosti za uveljavitev, počuti frustrirano in manjvredno, podobno kot v družini, če se otroci ne osamosvojijo od staršev. Vsekakor pa ni edina rešitev v tem, kot pravi Freud, da se sin osamosvoji šele, ko udari očeta.

OPOMBE:

- 1.A. Meister: Qu va l autogestion yougoslave? Esprit, Paris 1970
- 2D. Tornquist: The Socialist Adventure in Yugoslavia in knjigi P. Blumberg: Industrial Democracy. The Sociology of Participation. Sachem Books, New York, 1969
- 3S. Han: Po produktivnosti smo precej na repu, DELO 3. maj 1984

ROBERT BOTTERI

MEŠČANSKE IN ETATIČNE KRITIKE

JUGOSLOVANSKEGA SAMOUPRAVNEGA SISTEMA

Max Beckmann bi bil 12. februarja letos star sto let. V prejšnjem desetletju našega stoletja ga spoznavamo kot eno razitejših figur umetnosti našega časa: v svojem delu nas rutno dojemati realnost našega bivanja in njegove uganke. Njove slike so alegorija človekove situacije v našem času. Njova ikonografija večinoma povezuje socialno in politično ravnanje s svetovnonazorsko in filozofsko,« poudarja Stephan Wiese, eden pomembnejših avtorjev, ki so se ukvarjali s tematsko problematiko risbe u opusu Maxa Beckmanna. Razstava izbranih grafičnih listov iz let 1911—1946, ki je bila na ogled v prostorih Moderne galerije v juliju in avgustu, predstavlja izmed vrhuncev v »galerijski ponudbi« v našem mesecu. Po odlični predstavitvi sodobne nemške slikarske funkcije (december 1983) nam prav stik z »enim zadnjih velimojstrov monumentalne figuralne kompozicije 20. stoletja« vpogled v tista pomembna likovna iskanja prvih desetletij našega stoletja, kjer je del najmlajše generacije našel nove vzpodbude ali vsaj varno zatočišče.

Max Beckmann je bil rojen 12. 2. 1884 v Leipzigu. Po odklopu v Dresdenu ga sprejmejo na Umetnostno šolo v Weimarju (1900—1904). Slede potovanja v Pariz, Amsterdam, Ženevo, študij dela Grunewalda, Hansa Baldunga Greena, Beina, Signorellija, Piera della Francesca. Slede razstave v Parizi in v Umetniški zvezi v Weimarju. Za tedanje umetnostno okolje je značilna še močna orientacija k impresionizmu. Kmalu zatem slede obiski Firenc in Pariza. Ob pričetku vojne se Beckmann prijavi kot prostovoljec v vojsko (1914) v Vzhodno Prusijo — tu sreča Ericha Heckloma, enega glavnih protagonistov ekspresionističnega gibanja ustanovitelja skupine »Die Brücke« — a je že po letu dni, po nemem zlomu, odpuščen iz vojaške službe. Preseli se v Frankfurt ob Meini. Vojna izkušnja je zapustila v Beckmannu globoko sledi. Proučevati začne indijsko filozofijo, kabalo, teozofijo. Njegovi mojstri: Rembrandta, Goyo, Blakea pa tudi Cezanna

Zaposli se na Stadlovi umetnostni šoli v Frankfurtu in predava vse do leta 1933. Tedaj ga nacionalisti odpravijo, njegove slike pa odstranijo iz nemških muzejev. Nekaj dni po otvoritvi razstave »Izrojene umetnosti« (tu je bil Beckmann »zastopan« z več deli) emigrira v Amsterdam. V letu 1938 razstavlja svoja dela v New Yorku in predava na otvoritvi razstave nemške umetnosti 20. stoletja v Londonu, ki je bila mišljena kot oster protest proti nacistični umetnostni politiki. Do leta 1947 živi Beckmann v težkih razmerah v Amsterdamu, nato se seli v ZDA, kjer predava na Umetnostni šoli v Brooklynu. Umre v New Yorku 27. 12. 1950 v šestinšestdesetem letu starosti.

Na razstavi, ki je bila na ogled v Moderni galeriji v letošnjem poletju, so bili na ogled grafični listi (49 jedkanic, 48 litografij, 6 lesorezov). Beckmann jih je večino povezal (ob vsebinski in formalni enotnosti ali vsaj sorodnosti) v cikluse: Obrazi, Pekel, Semenji, Dan in Sanje. Mimo začetnih šestih litografij, ki jih veže svetopisemska tematika (Kristus v puščavi (!), Kristusov krst itd.) in uveljavljene likovne rešitve, sledimo grafični mapi Obrazi (1915—1918), ki jo sestavljajo jedkanice. Od zbudnejših, ko sledimo še ostri, »natrgani« liniji, pa do kasnejših, ko le-ta postane močnejša in jasno obrisuje (npr. Umobolnica, Zahajajoči) je opazen izrazit premik Beckmannovega odnosa do likovne problematike. Ugotovimo lahko, da je prav ta ciklus nastal v obdobju avtorjevega stilnega preloma. Vzroke za te spremembe lahko iščemo v odločilnem šoku, ki ga je povzročilo soočenje z vojnimi grozotami. V prejšnjih delih vpliv »Nietzschejevega vitalizma« — na fronti je Beckmann bral Zaratrastro in Biblijo — se umika Schopenhauerjevemu pesimizmu,« v skladu s tem pa so se spremenile tudi njegove vrednostne sodbe o stvarnosti. Strukture del sedaj odgovarjajo njegovemu porušenemu svetu: ni več trdne definicije prostora niti predmetov samih. Potencira se deformiranost, spreminjajoča se perspektiva daje novo, likovno stvarnost. Tako v Vstajenju prvič razvije stil »transcendentne stvarnosti« ter osebne ikonografije stvari-simbolov. Tako se npr. zatemnjeno sonce pojavlja kot apokaliptičen znak, lestev kot simbol povezave neba in zemlje, torej kot simbol večnosti.

V nadaljevanju sledimo mapi desetih litografij z naslovom Pekel (1919). Beckmann svojo vizijo sveta spreminja v zaprt, vsebinsko večpomenski, strukturiran oblikovni sistem. V

vrhovodci. Za Beckmanna je prisoten tako v umetnosti kot pri ljudeh isti problem: volja, da se doseže in obdrži ravnotežje, ravnotežje med »Vero« in »Zavestjo«.) Med zanimivejšimi deli v ciklusu Berlinsko popotovanje (1922), ki mu nadalje sledimo, naj omenimo Pust, ki ustvarja izredno atmosfero napetosti, odnosa moškega in ženske, močno zgovorno nemo govornico gest.

Zadnja skupina petnajstih litografskih odtisov zaznamuje Beckmannovo zadnje obdobje, čas, ko se je nameraval preseliti v ZDA. Naslovljene so z Day and Dream, nastale pa so še v Amsterdamu. Značilna je izrazita neposrednost, »spontanost«, sproščenost v pristopu, v vsebinskem pogledu pa jih zaznamuje še intima, umirjenost. Veže se na impresije iz mladosti (Ne jem svoje juhe, Tango) ali kasnejših obdobj (Sanje o vojni). Obilje simbolike, vizionarstvo, »svetovni cirkus«, kot tudi »svet-pekkel« se tu umika neposredni intimnosti.

Beckmann se nikoli ni štel za ekspresionista, kljub temu pa ga danes štejejo kot enega glavnih in najpomembnejših pobudnikov te smeri. Tako kot njegovi sodobniki Georg Grosz ali Otto Dix je tudi on ostro kritiziral moralo in politiko tedanje družbe, a na izrazito drugačen način. V njegovih vizijah stopa neposredna kritika vedno v drugi plan. Sam je večkrat poudarjal, da mu je »cilj metafizika v predmetnosti«. Ljudem je skušal dati »sliko njihove usode, kajti »umetnost mora služiti spoznanju in prikazovanju stvarnosti, vojne, življenja, ki nasploh nista tako različna«. Max Beckmann je bil »tragičen individualist«, kakor ga je poimenoval v svojem delu Hans Kaiser, »ki se skuša zastrašujočemu občutenju novega zoperstaviti z močjo domošljije, da bi se nevidno preko stvarnosti spremenilo v vidno.«

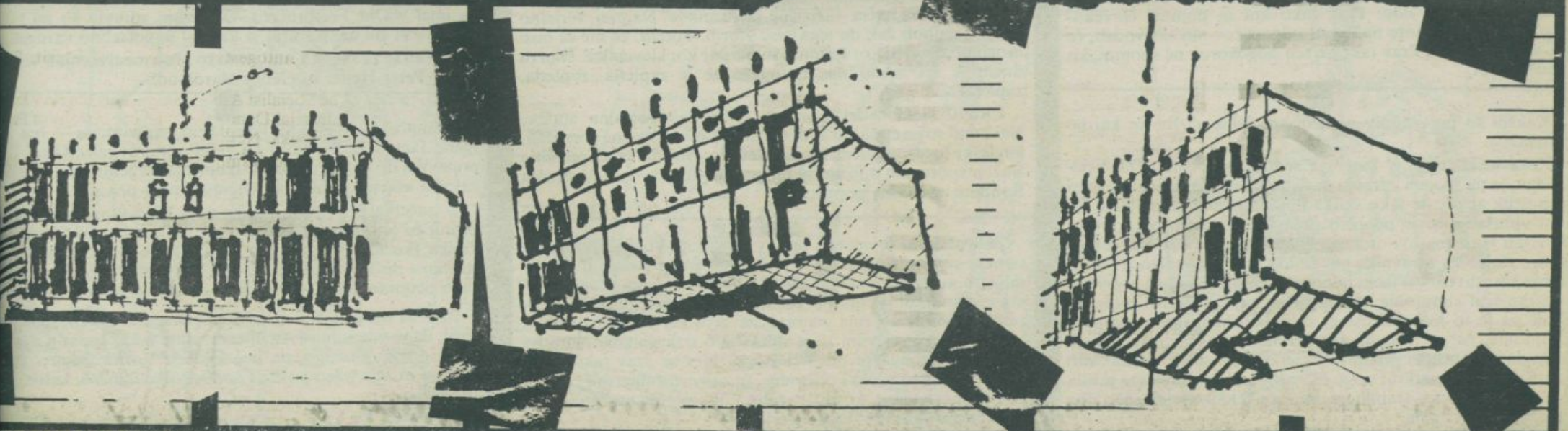
Predstavitev grafičnih listov Maxa Beckmanna je spremljal ličen katalog z uvodnima študijama Friedhelma W. Fischerja in Stephana von Wieseja, z izborom iz bibliografije člankov, monografij in razprav ter z natančnim seznamom razstavljenih listov. Zaradi izredno sprejemljive cene pa predstavlja primerno dopolnitev za osebne knjižnice, ob siceršnjem, kroničnem pomanjkanju tovrstne literature.

Tadej Pogačar

OB POLETNI RAZSTAVI GRAFIK V MODERNI GALERII MAX Beckmann

teoretičnih razpravljanjih z E. Hecklom o slikarstvu, je Beckmann nasprotoval »arabeskemu ekspresionističnemu stilu«. Sam si je želel priti do »čim večje koncentracije v izrazu, polnosti, zaokroženosti, do živega pulziranja, s ciljem, da bi preko »vidnega« prodrli do »nevidnega«, da bi ujeli tisto »neizrekljivo«, da bi »čudež vitalnosti zaprli v prozorne ostre linije in površine...« Beckmann se ukvarja z gnostičnimi misteriji in uporablja predstavo o »tiraniji zaprtega sistema« iz katerega ni izhoda. Stephan von Wiese tako upravičeno vzporeja določene elemente, prisotne v literaturi (Sartre) in dramatik (Rimbaud, Strindberg) dvajsetega stoletja s tem izrednim grafičnim ciklusom.

Sledi mapa Semenji (1921), sestavljena iz desetih jedkanic. Uvaja jo avtoportret — kot klicar k cirkuški predstavi (uporabljen je bila za lepak k razstavi), kot predstavi vsega sveta (avtor sam »igra« tu dvojno igro subjekta in objekta) — in zaključuje Žena s kačo. Med pomembnejšimi naj omenimo še grafični list Vrhovodci, kjer se ideja »prave poti« (Lao Tse) povezuje z indijskim kozmičnim mitom o »karmi«. (»Cilja ni brez Poti, prava Pot je že Cilj, oba morata biti transcendentna, vera v realno prisoten misterij sveta pa mora biti trdna kot stena, kajti najti dobro Pot ter ji slediti, je izredno težko — vsi smo le

Česa se lahko človek spomni o času ko so mu pomračili spomin. Tujci bi zastavljali takšna vprašanja, a taisti tujci ne bi nikoli preskusili novih dognanj zahodne farmacije na svoji koži — novih dognanj, ki jih ne reklamirajo po televiziji niti niso zabeležena v farmacevtskih katalogih. Toda kdo bi tratil čas za takšno človeško vprašanje, kako učinkovito izterjati svojo pravico, in skupaj s tem pravico imenovati se človek.

Zanimivo bi bilo, če bi se ti vampirji zamislili nad tem, da bi takšni preparati lahko uspešno uničili njihove otroke, brate in starše. Prizadevajo si, da ne bi mislili. Doma pa, kot da so se preključili na drugo valovno dolžino, božajo po glavica vnučke in zalivajo rožice.

V tem letu sem spoznal vampirje vseh vrst in kalibrov, kakor tudi vseh narodnosti. In nisem pozabil, kaj so hoteli doseči! Pokazalo se je, da je spomin lahko uporen, kot posebna trmoglavka. Raztepeni deli se počasi oblikujejo v zaključeno epizodo in lica dobivajo individualne značilnosti.

Lovke spomina segajo tja do začetka oktobra. Hotel »Old Feelbridge« v mestu East Greensted, južno od Londona. Zunanost stavbe spominja na angleško tradicijo, notranost izdaja moderno arhitekturo, komfort in — kar je pomembno — izredno zvočno izolacijo. Zelo tiho, nepravilno tiho. Soba 113 — so poročale zahodne televizije in tisk. V tem nadstropju so bile tri sobe, po vrsti 111, 112 in 113. Sam sem živel v sredi, kot opeka med »Hartlandom« in »Westoll MacNotom«.

Starešina te trojke je bil Georg Hartman, ki se mi je tudi najbolj vtisnil v spomin. Starejši, plešast, redkobeseden, a izredno hiter. Lice je imel polno gub in sebe je nekoč med kosilom opisal kot prepričanega pivca viskija, ki ga rešuje depresij. Pohvalil se je tudi, da je že bil v penziji, pa so ga zaradi mojega primera poklicali ljudje iz »Intelligence servisa« nazaj na delo kot nenadomestljivega specialista.

Medtem ko me je peljal po nekakšnih »imenitnih« nakupih v Yorking, si je nadel masko prijaznega starčka, kar se je obrazu Georga Hartmana zelo podalo. Seveda me ni niti za korak pustil od sebe. Sam sem se znašel iz oči v oči z Anglijo praktično brez vsega: imel nisem niti britve niti ure. Toda zakaj sva odhajala nakupovat v Yorking? Ravnanje specialnih služb je včasih zavito v popolno mistifikacijo.

Katerega smo? V recepcijski knjigi (soglašam z britanskim tiskom) je bila soba za Davida Locka rezervirana za 10. oktober, torej na dan, ko mu je bil v Rimu napisan lažni potni list. Podatek je zanesljiv, ničesar pa ne dokazuje. Kolegom na Zahodu lahko dam le podatek, da so na dan mojega nakupovanja v Yorkingu predvajali na dveh različnih kanalih meni dobro poznana filma Dnevna lepota Luisa Bonuela in film Na nasprotnem bregu Stanleya Kramerja.

Kako sem se počutil? Temperatura mi je padla, kar dokazuje, da so bolezen umetno inscenirali. Ostala je slabost, neprijetne kožne reakcije in kar je najvažnejše: ravnodušnost in brezvoljnost. Z mano so upravljali oni, odgovarjal sem jaz. In kmalu je George pripeljal najino razmerje na novo raven. Pred spanjem mi je prinesel dve veliki tableti in dejal: »Zelo ste trudni, morate si dobro odpočiti.«

»Kaj je to?«

»Ne bojte se, te tablete niso nevarne. Pri nas so zelo popularne.« Tabletki je vzel iz stekleničke, nalil vodo in mi skoraj brez vsiljevanja ponudil kozarec. Popil sem!

Tako se je začelo tabletko za noč, druge zjutraj. Po injekcijah, po tistih dneh brez spanca niso več posegali, toda jutranjih tablet mi niso dovolili jemati bliže večernim. Ob jemanju tablet je ob meni vedno stal natak, mi sam mešal tableto s sokom ali kavo. Bila sta vedno gnusnega okusa. Mislim, da ni bil aspirin!

V vsej tej svinjskosti pa znanstvena imena blago zvenijo: psihotropna sredstva, nevroleptiki, evforični narkotiki in »narkotiki resnice«. Prav tako neodvisno od poimenovanja preobrnejo človeka v sužnja brez pravice, časti, brez bomovine, družine in bližnjih. »Kaj vam bo družina, drugo si boste našli...« »Kaj vam bo Rusija, govorite angleško, življenje vam bo tu materialno ugodnejše...«

Divji cinizem, ki ga je bilo najbolje odriniti, kajti nobene druge pomoči ni bilo. Prav tako kot ni pomoči človeku-marioneti, ki ne more nadzirati odgovorov niti skrivnosti, če jih seveda pozna. Prav tako se teh odgovorov ne spomni, ko pride k sebi.

Kakšni so pravzaprav nameni specialne službe in kaj bo potem?

Zdravniški režim, v katerega sem bil prisiljen v Old Feelbridgu, je na mojem zdravju puščal tudi stranske učinke. Imel sem velik apetit: še tako velika porcija je bila premajhna. Po tem vprašanju se je pogosto pojavljalo v hotelu tudi doktor Jonatan Hurt (naslov ordinacije: Slow street 82). Kaj je tega dobro stoječega zdravnika povežalo s specialno službo? Odgovor je enostaven — visoki honorarji. In doktor Hart je pridno odstranjeval simptome, ne da bi ga zanimal vzrok bolezni. Sicer pa je to klasični sistem zahodne medicine — zdraviti simptome, ne pa bolezni. Ob priložnosti zdravljenja vnetja kože mi je na primer predpisal desetkratno količino nekakšnih hormonov — desetkrat večjo od ruskih standardov. Da je bila pri tem narušena stabilnost mojega telesa, se je specialna služba le požvižgala.

Ali je oblast v Old Feelbridgu vedela, kaj se ji dogaja pred nosom? Ne vem, toda nekdo je bil zadolžen za kadrovska vprašanja in ta je zamenjal natakarja.

Hotel je stal ob križišču dveh velikih cest in množice malih. Pri roki je bilo mednarodno letališče Getwick in pot do Londona ni bila dolga...

Kmalu — dan je bil tople in sončen — so me začeli izpraševati v Brightonu. To je pomembno obmorsko mesto, kjer se tradicionalno prireja sestanke in konference partij in združenj. Mene niso odpeljali mednje, temveč v vojaško kasarno na obronek mesta. Pri vходу niso zahtevali nikakršnih imen, le številko na modrem krogu. Potem neskončna vrsta vrat, ki so se odpirala pred mano in zapirala za mano. Zdi se, da v celem nadstropju ni bilo nikogar. Končno smo prispeli v sobo v prvem nadstropju. Soba je bila bogato založena z elektriko — očitno z magnetofoni. Kljub temu so izpraševalci običajno prinesli s sabo tudi svoj magnetofon.

Izpraševalcev je bilo veliko in so se menjavali med sabo. Včasih sem se zbal, da katerega ne bom prepoznal — z izjemo bradatega blondinca Jamesa (za katerega sem pozneje izvedel, da mu je v resnici ime Mike), uslužbenca »Foreign officea«, ki je očitno povezan s specialnimi službami.

O čem so spraševali? Spraševali so o tistem, česar tudi komu drugemu ne bi znal odgovoriti: o ruski špijonaži, o moji poizvedovalni službi, tajnih nalogah v Rimu in Benetkah. Kljub učinkom narkotikov njihovih želj nisem mogel zadovoljiti. Zato so spremenili taktiko v navzkrižno spraševanje: katera imena sovjetskih partijskih in državnih vodij poznam, katere so vrline in napake pisateljev, koga obiskujem, o komu sem pisal. Šele pozneje sem dognal, da gentlemanov niso zanimali moji odgovori, temveč kilometri magnetofonskega traku z mojim glasom, iz katerih so pozneje montirali izjave.

OLEG BITOV:

FESTIVAL
DOLG
LETO DNI

V prejšnji številki Tribune je bil Oleg Bitov pomotoma zamenjan z Oleg Popovim.

Za neljubo pomoto se upravičujemo.

Zakaj niso specialne službe popravile svoje fantastične napake raje na način — fizične odstranitve? Najprej, verjetno je njim najbolj žal, da tega niso storili. Potem, če me že niso mogli predstaviti kot špijona, so me pač kot klevetalca. Dan za dnem je šel mimo nas in mreža se je zapletla, zapletla, zapletala...

PRVIČ sem videl London iz forda specialne službe. Navadno so namreč bili avtomobili, s katerimi so me prevažali, angleški fordi, različni modeli seveda. Morda ima specialna služba sporazum s fordov, ali pa daje ford svojim Jamesom Bondom specialne popuste?

Za volanom je sedel Charley MacNot. Vozili smo se po samem centru. Spominim se Buckinghamse palače in Westminsterja, toda nismo se ustavljali. Charley mi je povedal, da so mu prepovedali izstopiti iz vozila. Sicer pa pobegniti tudi ne bi zmoželi: vrata so bila namreč zavarovana z elektronskimi napravami, s katerimi se je upravljalo izza volana. Na povratku sva skočila še od Windsorja, kjer se prav tako nisva ustavila in nato v Old Feelbridgu. In znova ustaljen dnevni red: zajtrk, spraševanje, kosilo, spraševanje, spotoma večerja nekje ob cesti in domov v East Greensted.

Nenadoma je bilo konec izpraševanja. Ali so doumeli, da preko mene ne bodo odkrili in razkrili sovjetske agenture Seveda ne. Končali so z delom in niso se še odločili, kaj bodo počeli z mano! Vozili so naokoli, po muzejih, za tri dni smo se preselili v Saint George — v hotel v mestu »Korovl«, nato zopet v London.

Prvo londonsko prenočišče je bilo v Belgrave road 112, stanovanje 17. Verjetno si tega naslova ne bi zapomnil, če ga ne bi Charley zapisal v atlas Londona, ki mi ga je ta večer podaril. Komajda je to končal, že je prišel George Harfman in me prestavil na Radcliff square, blok 4, stanovanje 34. Stanovanje je bilo ogromno — trideset metrov od enega do drugega konca. Dve spalnici, kuhinja z vsemi gospodinjskimi čudesi, hi-fi sistem, televizija, videorekorder...

Videokasete mi je prinašala Rosy Prinz. Do Losy, moram priznati, sem gojil simpatije, kajti bila je edina, ki me ni nadlegovala, opravljala je le svoje delo. Kasete je izbirala sama, prinašala pa mi jih je iz sposojevalnice video kaset na Oxford 100, kar vem po naslovu na ovitku.

Zakaj vse to. Specialno službo je preveč zanesel zgled Jamesa Bonda in so mislili, da me bodo z razkošjem omehčali.

Med kasetami sta se pojavila — seveda ne slučajno — dva filma o Rusiji, klevetniška, da jima niti naslova ne smem omeniti. Končno sem se prebudil. Zopet sem se počutil očeta člana družine in lojalnega državljanja, patriota. Reakcija je bila še vedno mlaka, pa vendar se je pojavila.

Večel sem, kaj mi je napraviti. Začel sem se odvajati narkotikov. Računal sem, da bo faza privajanja dolga štiri tedne. Potem sem začel spremljati vse vesti iz Moskve oziroma naploh o svoji domovini. Hotel sem tudi pisati domov. Ker pisma nisem mogel sam oddati, sem poprosil svoje varuhe. Hardlandu se je ideja zelo dopadla, vendar v obratnem smislu.

Nikoli nobenega pisma ni odposlal v domovino.

V tem, da pisem niso odpošljali, je bila neka logika, ki je sam takrat še nisem mogel preseči. Poleg navadnih varuhov me je obiskal tudi nekakšen vodja zadeve, visok petdesetletnik, John po imenu. Še predno je dobro vstopil, je brez ovinkov sporočil, da je zaslišanje končano in da nimajo razlogov, da bi z mano delali v rokavih. Odpeljali vas bomo na prisluškovalno postajo »KAVERŠU«, kjer boste poslušali ruska poročila in jih prevajali v angleščino. John je še pristavil, da mi bodo brez obotavljanja izdali nov potni list na ime David Lock ali katerikoli drugo ime, če tako želim.

V oddelkih specialne službe v »Kaveršu« je vladala skoraj vojaška disciplina. Resnici na ljubo bi mi delo tamkaj pomagalo pri fizičnem okrevanju, vendar ali mi je lahko takšna usoda ljubša od smrti?

Takrat sem dobil v roke Literaturno gazeto. Prinesel mi jo je Mike iz Foreign officea. Na kaj so računali? Na učinek drog? Na to, da praktično ni bilo poti nazaj? Nisem več izdržal. Nisem spomnil se, kaj sem govoril. Verjetno vse, ves gnev, ki se mi je v teh dneh nabral v podzavesti.

V kozarec so mi nalili viski, pomešan z nečem izredno močnim...

Metode sodobnih zatiralcev sopednejše kot tiste pred štiri desetimi leti. Poleg farmacije in elektronike posedujejo še eno orožje — licemerstvo, ki prehaja v virtuoznost. Če bi v svetu obstajal naziv doktorja licemerskih znanosti, bi jo prvega podelil Westollu.

»Vi se nahajate v svobodnem svetu« me je poučeval Westoll. »Sicer pa tudi ne morete ničesar narediti proti naši volji (o tega ni nikoli skrival). Slučajnost, kot vam je znano, je izjemna forma nujnosti (tudi dialektika mu ni bila tuja). Vojna nenajavljena vojna med dvema diametralno različnima svetovoma življenja in misli. V vsaki vojni so in so bili ubiti, ranjeni in ujeti. Ne zanikam, da ste ujetnik, toda le začasno. Kot vidite smo vam priskrbeli maksimalno udobnost v prekrasnem stanovanju. Lahko vam garantiram, da boste imeli do konca svojih dni avto, bančni račun, možnost potovanja po celem svetu. Ali se vam zdi vse to premalo?«

Takšne lekcije sem dobil med tem, ko so narkoze oslabele, dokler končno niso popolnoma prenehale. Vsem je bilo namreč jasno, da nobeno telo ne more izdržati režima, ki sem ga imel v Old Feelbridgu. O mojem zdravju so mi ječarji dejali: »Vi ste naš kapital, a kapital je potrebno varovati...«

Bali so se za svoj kapital, zato so se ob meni menjali Westoll, Mike, Peter Heiler in Georg Hardland.

Vrnimo se k Westollu. Klical sem ga po imenu — Jim, a o mene David, čeprav sem ga vedno popravljaj z Oleg. To je ponavljal do konca najinega skupnega življenja, kar se je izkazalo za koristno, saj sem se temu kmalu privadil.

Iz začetka novembra datira tudi Westollovo odkritje, da četudi bi poskušal klicati ruske predstavnike, bi bil stik prekinitven (ko sem to poskusil, moj telefon ni delal naslednjih štirinajst dni). Pojasnil mi je tudi, da bi bilo bežanje na ambasado neumno, kajti vsi bobiji okoli nje so njihovi ljudje.

BBC je ob priložnosti mojega prvega dela reportaže sporočil, da je vmešanost Anglije navadna laž. Vendar je dejstvo, da je drugi potni list na ime Davida Locka izdan v Home Officeu in zabeležen povsod pod številko 226246, izdan 25. 1. 1984.

Iz LG prevedel MMC

trščem zvonov, ki so pognali lastovke v zrak, je pletni val prišel v Omelas, mesto bleščečih stolpov ob morju. Čolnov v pristanu se je bleščalo od zastav. Procesije so šle po ulicah, med hišami z rdečimi strehami, med starimi, z lom preraslimi vrtovi in pod avenijami dreves, mimo parkov in javnih zgradb. Nekatere so bile spodobne: ljudje v dolgih, togih haljah vijoličaste in sive barve, resni obrtniki, tihe vesele ženske, ki so nosile otroke in petale med hojo. Po drugih ulicah je glasba tolkla hitreje, petanje bobnov in tamburice, in ljudje so šli plešoč, procesija bila ples. Otroci so se poganjali ven in noter, njihovi visoki nosi so se dvigali kot preleti lastovk nad glasbo in petje. Vse procesije so se obračale k severni strani mesta, kjer so na nekem travniku, imenovanem Zelene poljane, fantje in dekleta, goli v bleščečem zraku, z blatnimi koleni in dolgimi, rdečimi rokami, vadili svoje nestrpne konje pred tekmo. Konji so nosili jermenja, le povodce brez žvale. Njihove grive so bile prepletene z dolgimi zlatimi, srebrnimi, zelenimi trakovi. Fantje so nozdri, še vzpenjali, ponašali eden pred drugim; bili so silno vznemirjeni; konj je edina žival, ki je prevzela našo pozornost kot svoje lastne. Daleč na severu in zahodu so gore pol obkrožale Omelas in njegov zaliv. Jutranji zrak je bil čist, da je snežna krona Osemnajstih vrhov gorela z belimi sijajem čez milje svetlega zraka, pod temno modrino neba. Komaj toliko vetra je bilo, da so zastavice, označujoče smer, zdaj pa zdaj počile in zafrfotale. V tišini širokih zelenih travnikov si lahko slišal glasbo, ki se je vila po mestnih ulicah, in bližje in vedno bližje, vesela tanka sladkost zraka, ki je v tisto do časa zatrepetala in se zbrala in izbruhnila v radostno pritrkovanje zvonov.

Radostnem! Kako naj govoriš o radosti? Kako opišeš občutek Omelasa?

Vidite, to niso bili preprosti ljudje, pa čeprav so bili srečni. In ne govorimo več dosti veselih besed. Vsi smehljaji so postali nemi. Ob opisu, kot je bil tale, človek rad privzame običajne stvari. Ob opisu, kot je tale, človek rad išče kralja, kraljico, čudovitega na čudovitem žrebcu v krogu svojih plemenitih dvorjanov, ali morda v zlati nosilnici, ki jo nosijo mišičasti sužnji. Tukaj ni bilo kralja. Niso uporabljali mečev, niso imeli konjev. Niso bili barbari. Ne poznam pravil in zakonov njihove družbe, zdi pa se mi, da jih je bilo izjemno malo. Kot so živeli brez monarhije in suženjstva, jim je šlo tudi brez policije, reklam, tajne policije in bombe. Pa le ponavljam, da to niso bili preprosti ljudje, ne mili ovčarji, plemeniti divjaki, niševni utopijevci. Niso bili manj kompleksni od nas. Težava je imamo slabo navado, opogumljeni od pedantov in izumetničencev, da se nam zdi veselje nekaj precej neumnega. Le malo je intelektualna, le malo zanimivo. To je umetnikovo delo: zavrnitev, da bi priznal banalnost zla in grozni dolga bolečine. Če jih ne moreš zatreti, se jim pridruži. Če boli, govori. A slaviti obup je obsojati veselje, objemati nasilje je pustiti vse ostalo. Skoraj smo izpustili: ne znamo več opisati veselja človeka, ne prirediti praznovanja radosti. Kako naj opisati pripovedujem o ljudeh iz Omelasa? Niso bili naivni, srečni

LeGuin

TISTI, KI ODIDEJO

Ones who Walk Away from Omelas, 1973, napada Hugo

otroci, čeprav so njihovi otroci resnično bili srečni. Bili so zreli, inteligentni, strastni ljudje, ki niso imeli nesrečnih življenj. O čem? A želim si, da bi znala bolje opisati. Želim si, da bi vas lahko prepričala. Omelas zveni v mojih besedah kot mesto iz avljice, dolgo tega in daleč stran, nekoč pred davnim časom. Mogoče bo najbolje, če si ga predstavljate po svoje, kajti stvar ne morem ustreči vsem. Na primer, kako je s tehnologijo? Mislim, da ni ne avtov ne helikopterjev na ulicah ali nad mestom; to sledi iz dejstva, da so prebivalci Omelasa srečni. Sreča je na pravičnem ločevanju tega, kar je nujno, tega, kar ni nujno ne škodljivo, in tega, kar je škodljivo. V srednji skupini to, kar ni nujno, je pa neškodljivo — tam kjer so udobje, udobje, preobilje, itd., itd., — lahko čisto mirno imajo cenilno kurjavo, podzemeljsko železnico, pralne stroje in kršne vrste čudovitih stvari, ki jih tukaj še niso izumili; mogoče svetilke, pogon brez goriva, zdravilo za prehlad, mogoče, da nimajo ničesar od tega; ni važno. Kakor hočete, razporejati v vrsto ob črti. Množice ob dirkališču so kot polje travo in rožami v vetru. Poletni festival se je pričel. Verjamete? Sprejmete festival, mesto, radost? Ne? Naj vam o tem opišem še eno stvar.

Mika me misel, da so ljudje z mestec vzolž obale zadnje dni pred festivalom prihajali v Omelas v zelo hitrih majhnih vlakih in nadstropnih tramvajih in da je železniška postaja najčednejša zgradba v mestu, čeprav je skromnejša od prekrasnega kmečklega trga. Pa še z vlaki se mi zdi, da nekateri od vas zaenkrat vidite Omelaskot pravljico deželo. Smehljaji, zvonovi, parade, konji, pleh. Če je tako, prosim, dodajte orgije. Če bodo pomagale, ne oklevajte. Pa vseeno, ne imejmo tmepljev, iz katerih prihajajo lepi goli svečeniki in svečnice, že napol v ekstazi, pripravljeni, da se ljubijo s komerkoli, moškimi ali ženskimi, ljubimcem ali tujcem, ki si želi zlitja z globokim božanstvom krvi, pa čeprav je bila to moja prva misel. Res bo boljše, če v Omelasu ni templjev — vsaj templjev s svečeniki ne. Imejmo vero, a ne duhovščine. Gotovo lahko lepa gola bitja kar tavajo naokrog, ponujajoč se kot božanski soufileji lakoti potrebnih. Naj se pridružijo procesijam. Naj tamburice udarjajo nad telesi, naj gongi slave poželenje in naj (to ni nepomembno) za otroke teh čudovitih ritualov skrbne in jih ljubijo vsi. Občutek krivde je nekaj, česar v Omelasu ni, to vem. A kaj naj še bo tam? Najprej sem mislila, da mamili ni, a to je puritansko. Za tiste, ki jim je to všeč, naj blede vztrajna sladkost drooza odišavi mestne ulice, drooza, ki najprej prinese silno lahkotnost in blisk razumu in potlej, po nekaj urah, dremavo medlost in čudovite vizije najprikritejših, najglobljih skrivnosti veselja, ki preko vsake mere vzdrami užitek seksa in ne zasvaja. Za bolj skromne okuse bi lahko imeli pivo. Kaj še, kaj neki še spada v radostno mesto? Občutek zmagovalstva, gotovo, praznovanje poguma. A kot smo opravili brez duhovščine, ne imejmo vojakov. Sreča, zrasla na uspešnem klanju, ni prava vrsta sreče; ne bo zadostovala, grozljiva je in prostaška. Brezmejno, zlahko zadovoljstvo, velikodušen triumf ne nad zunanjim sovražnikom, temveč v skupnosti z najboljšimi in najčistejšimi dušami vseh ljudi vsepovsod in sijaju poletja. To polni srca ljudi iz Omelasa, in zmaga, ki jo praznujejo, je zmaga življenja. Resnično mislim, da le malo od njih potrebuje drooz.

Sedaj je večina procesij že dosegla Zelene poljane. In rdečih in modrih kuharskih šotorov se dviga omamen vonj. Obrazi majhnih otrok so ljubeznivo vlažni. V prijazno sivo brado se je vpletlo nekaj mrvic peciva. Fantje in dekleta so zajahali in se začinjajo zbirati pri štartni črti. Stara ženska, majhna, debela, nasmejana, deli rože iz košare in visoki mladeniči nosijo njene rože v bleščečih laseh. Otrok devetih, desetih let sedi na robu množice, sam, in igra na leseno flavto. Ljudje prisluhnejo in nasmehnejo se, a ne govore z njim, ker ne neha igrati in jih ne vidi, njegove temne oči zamaknjeno v sladki, nežni čudež napeva.

Konča in počasi spusti flavto.

Kot bi bila ta majhna osebna tišina znak, se oglasi trobenta s paviljona blizu štartne črte: zapovedovalno, melanholično, predirljivo. Konji se povzpno, nekateri zarežgata v odgovor: »Miri, slovesni jih mladi jezdec trepljajo po vratovih in jih mire, šepetaje: Tiho, tiho, lepotec moj, upanje moje...« Prično

ki ni vedno živel v kleti za orodje in se še spominja sonca in maminega glasu, včasih govori. »Priden bom«, pravi. »Priden bom«, pustite me ven. Priden bom«. Nikoli ne odgovore. Otrok je včasih ponoči kričal, naj mu pomagajo, dosti je jokal, sedaj pa samo nekako tarna »eh-haa, eh-haa«, in govori manj in manj. Tako tanek je da na nogah nima meč. Trebuš ima napihnjen. Živi od pol skodelice koruznega zdroba in maščobe na dan. Nag je. Zadnjica in stegna so vsa odprta in zagnojena ker neprestano sedi v lastnih iztrebkih.

Vsi vedo, da je tukaj, vsi ljudje v Omelasu. Nekateri od njih so prišli, da ga vidijo, drugi se zadovoljijo s tem, da vedo, da je tukaj. Vsi vedo, da mora biti tukaj. Nekateri razumejo zakaj, in nekateri ne, a vsi razumejo, da je njihova sreča, lepota njihov-ega mesta, nežnost njihovih prijateljev, zdravje njihovih otrok, spretnost njihovih obrtnikov, modrost njihovih učenjakov, celo preobilje žetve in prijazno vreme, ki ga imajo, da je vse odvisno od nesreče tega otroka.

Ponavadi to razlože otrokom, ko so med osmim in dvanajstim letom, kadar se zazdi, da lahko razumejo; in večina teh, ki pridejo pogledat otroka, so mladi ljudje, čeprav pogosto pride odrasel človek, da vidi ali še enkrat vidi otroka. Ti mladi gledalci so, vseeno, kako dobro jim je bila stvar razložena, vselej pretresni in potrti. Čutijo gnus, čeprav so mislili, da so vzvišeni nad njim. Čutijo jezo, ogorčenje, nemoč. Radi bi nekaj storili za otroka. Pa ne morejo narediti ničesar. Če bi otroka odvedli ven, na svetlobo, iz tega kraja, če bi ga umili in nahranili in potolažili, bi bilo to dobro, resnično; a če bi bilo to storjeno, bi tega dneva in te ure blaginja in lepota in radost Omelasa ovenela in bila uničena. Takšni so pogoji. Zamenjati vse dobro in lepo vsakega življenja v Omelasu za to edino, drobno izboljšanje: vreči stran srečo tisočev za priložnost sreče enega: to bi res spustilo krivdo med zidove.

Pogoji so trdni in absolutni; niti prijazna beseda otroku ni dovoljena.

Velikokrat gredo mladi ljudje objokani domov ali pa v besu brez solza, potem ko so videli otroka in obstali pred tem groznim paradoksom. Lahko mozgajo o tem tedne ali leta. A ko čas mineva, začno razumevati, da otrok, tudi če bi ga spustili, ne bi imeli dosti dobrega od svobode: malo bežnega užitka v toploti in hrani, gotovo, a komaj kaj več. Preveč zaostal in slaboumen je, da bi lahko spoznal pravo radost. Predolgo se je bal, da bi se lahko kdaj osvobodil strahu. Preveč neotesan je, da bi se odzval človeškemu ravnanju. Da, po tako dolgem času bi bil gotovo nesrečen brez zidov, ki ga ščitijo, in brez teme za svoje oči in brez svojih iztrebkov, da bi sedel v njih. Njihove solze grenke krivice se posuše, ko začno razumevati grozljivo pravico resničnosti in jo sprejemati. Pa vendar so njihove solze in jeza, poskusi njihove dobrohotnosti in sprejem nemoči, verjetno pravi viri blišča njihovih življenj. Njihova sreča ni plehka in neodgovorna. Vedo, da tudi oni, kakor otrok, niso svobodni. Poznajo sočutje. Obstoj otroka, in njihova zavest, da obstaja, omogoča plemenitost njihove arhitek-

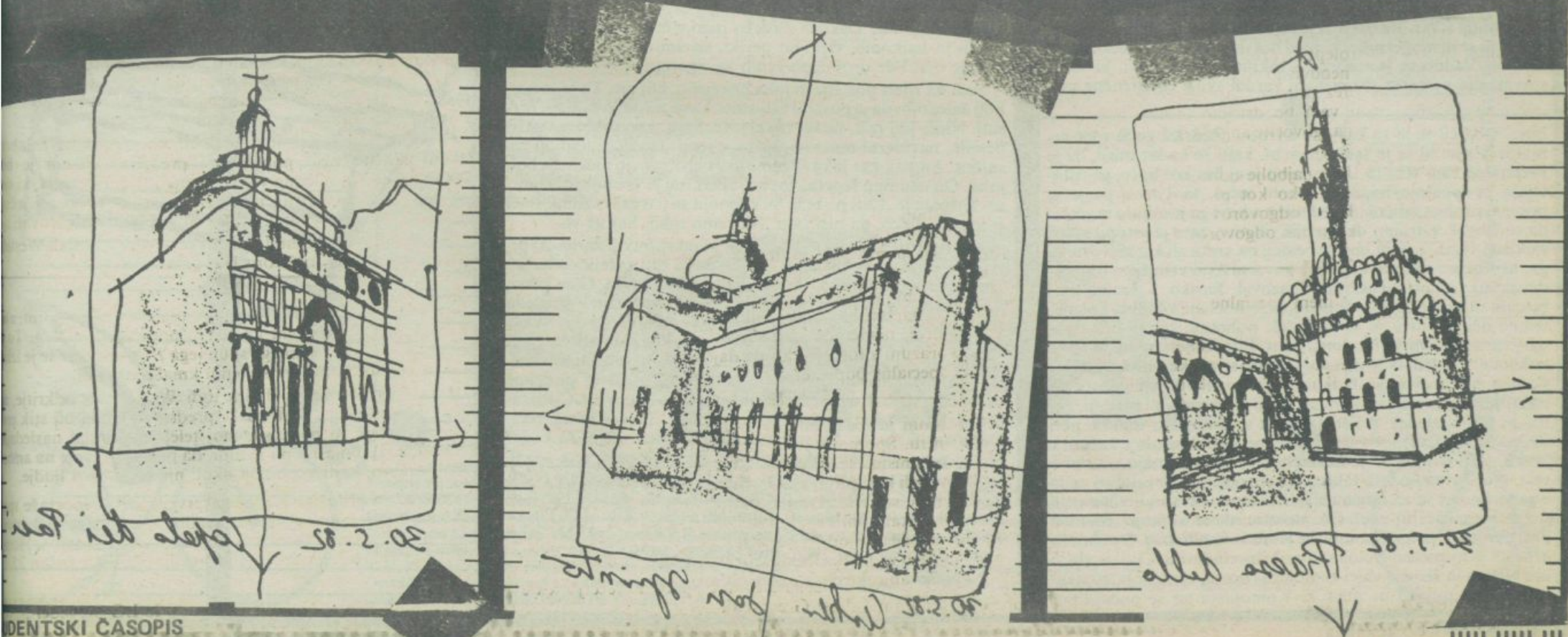
IZ OMELASA

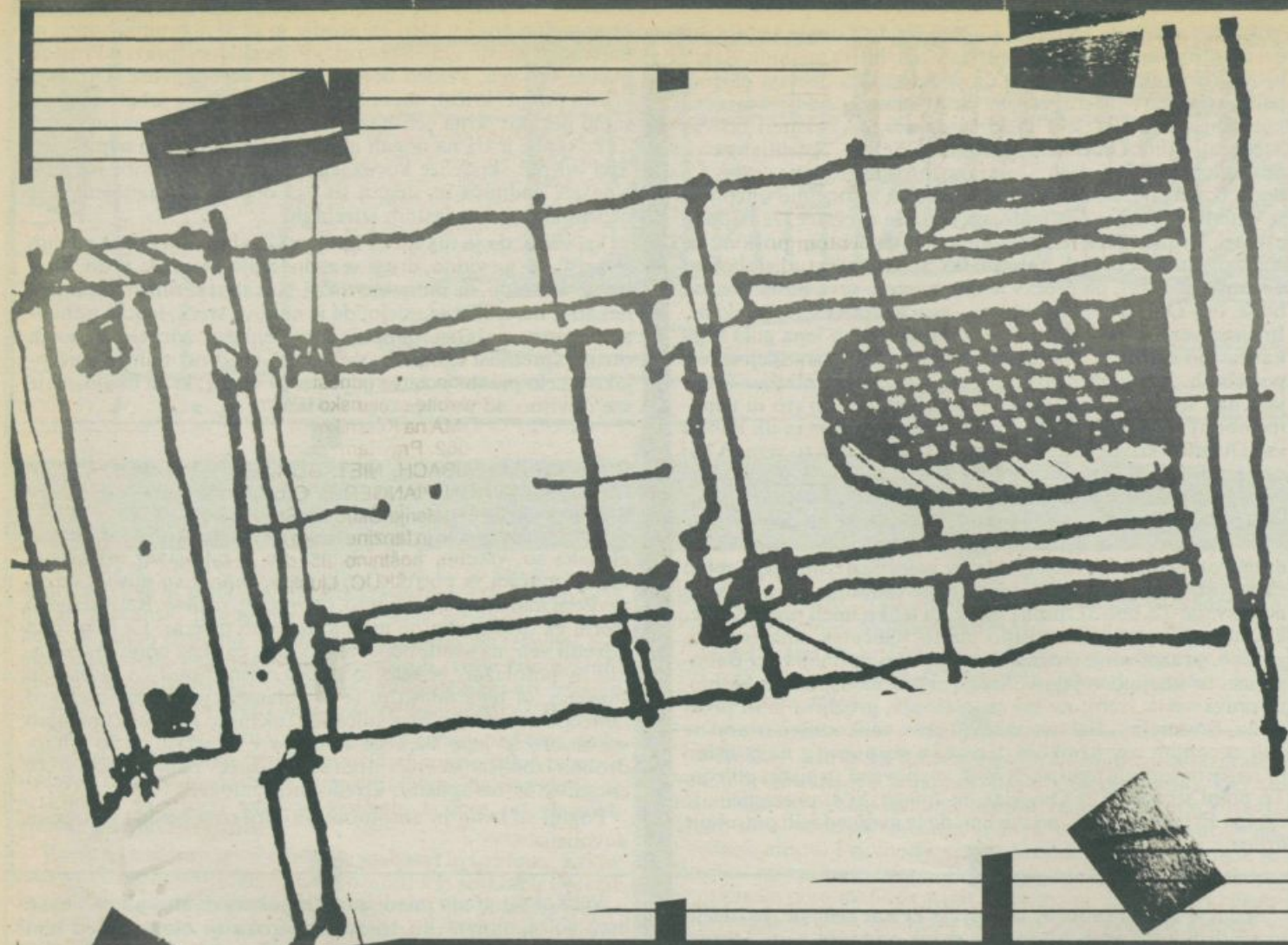
ture, bridkost njihove glasbe, globino njihove znanosti. Zaradi njega so tako nežni z otroki. Vedo, da brez njega, ki smrka v temi, tisti drugi ne bi mogel izvajati flavti radostne glasbe, ko se mladi jezdeci razvrščajo v svoji lepoti za tekmo v soncu prvega poletnega jutra.

Verjamete sedaj vanje? A še eno stvar je treba povedati, in ta je čisto neverjetna.

Včasih kdo od doraščajočih deklet ali fantov, ki pridejo pogledat otroka, ne gre domov jokati ali besnet, ne, sploh ne gre domov. Včasih veliko starejši mož ali žena utihne za dan ali dva in potem zapusti dom. Ti ljudje gredo ven na ulico in gredo naravnost čez mesto Omelas, skozi prelepa vrata. Vsak gre sam, fant ali dekle, mož ali žena. Pade noč; popotnik mora iti skozi vasi, med hišami s svetlimi okni, in ven v temo polj. Vsak gre sam, gredo na zahod ali sever, proti goram. Gredo, Zapustijo Omelas, gredo naprej v temo in ne vrnejo se. Kraj, kamor gredo, si je večini od nas še težje predstavljati kot mesto sreče. Jaz ga ne znam opisati. Mogoče je, da sploh ne obstaja. Zdi pa se, da vedo, kam gredo, tisti, ki odidejo iz Omelasa.

prevedel Samo Resnik

● Barva razpoloženja rdeča. Planil je skozi vrata. Boljši izraz bi bil, butnil je skozi vrata, kajti najprej je treščil obnja, ker se niso dovolj hitro vdala pod pritiskom kljčke. Vseeno kljub splošnemu problemu terminologije, ki tukaj ni zgodovinskega pomena, kot recimo proletariat, delovni ljudje in občani ali delavski razred ali mi v dnevnem časopisju, za katerim se skriva prikrita novinarska ednina ali posameznik v službi neinformiranosti, vseeno se vrnimo k temu človeku z matičnim listom in ostalimi osebnimi podatki, ki je butnil skozi vrata in ga je v hipu navdalo olajšanje, občutek svobode in minilo pretirano čustveno reagiranje. Vse naenkrat. Pomiril se je in zaprl vrata. Tokrat jih je pogloblje pogledal. Razočaranje. Vrata svobode bi morala biti rumena. Ta vrata pa so bila črna. Hecno, da so vrata svobode in vrata ječe ena in ista vrata. Zato ne morejo biti rumena. Če bi bila rumena s te strani, kjer je zdaj on, bi vodila rumena vrata v ječo (asociacija, da so na FSPN vrata predaval-

SVOBODA

nic rumena, je prepovedana), še bolj hecno pa bi bilo, če bi bila na strani ječe pobarvana rumeno kot vrata ječe in izstop v svobodo. Tedaj si je prvič zaželel, da bi mu zamenjali glavo. Ampak tudi tu ni bilo vse v redu, kajti to bi pomenilo, da je treba to pravo glavo sneti ali v stilu velike francoske revolucije odsekati neki živi osebi, kar bi bil politični atentat. In groza ga je popadla, ker mu je v misel stopila konkretna glava, ki se je smehljala iz televizije. Groza ga ni bilo glave, temveč tega, da bi mu kdo uspel dešifrirati zločin iz oči. In vendar ga veselje do tistega klavnega občutka svobode, ki se je tako sramežljivo skrival, ni minilo. Dišalo je po limonah, čajnem pecivu, ulice so bile mokre od dežja in so se svetile kot nove. Bil je na Titovi cesti, kje drugje bi se lahko znašel, kje drugje, če ne na Titovi cesti, ko je zmagoslavno butnil skozi vrata, da ga je celo ljubljanska megla zaslepila, saj je bilo okoli konca novembra in čez par dni bo december. Krenil je po plačniku navzdol in se vse bolj oddaljeval od centra Titove, kajti hišne številke so postale vse višje in višje in pomislil je, da ni naključje, da FSPN stoji šele na Titovi 135, ki so jo tako upravičeno preimenovali v Kardeljevo ploščad. Ni se mu dalo trapiti še s tem, kajti paranoja je huda stvar. Razmišljal je raj, kaj bi se dalo početi za pet jurjev in se ni mogel odločiti med hot dogom in kavo čez cesto v Evropi. Vedno se je srečeval s takimi banalnostmi, ki so se spremenile v center razmišljanja zaradi svoje eksistenčne vse-

bine. Odločil se je za kavo in Evropo. Zadržal ga je rdeč semafor. Zasmilil se je samemu sebi, kajti še kadar misli, da je prepuščen sam sebi in lahko kroji svoj čas kot hoče, ga ustavlja in spuščajo naprej z zeleno lučjo, ta Titova pa je še posebej problematična. Poželenje po kavi ga je minilo in sreča, da se človek vztrajno drži svojih planov, zato je vstopil skozi steklena vrata, tokrat brez asociacij na vrata ali karkoli drugega. Mirno je sedel, se stapljal s kavarniškim vzdušjem (dopolnaskim), jugoslovanskim, opazoval žensko s črnim klobukom in prekrižanimi nogami, ki je Imela je koščena kolena, temne oči. Ustnice so se mu zdele pohotne, ker so bile poudarjene s šminko in črtalom, da so bile še bolj polne in so se lesketale. Pogledala je na uro. On pa je vztrajno mešal kavo v skodelici, čeprav se je sladkor že davno stopil. Novi gostje so iskali proste mize, natakariji so hoteli z obloženimi pladnji, zunaj je škrebil dež, prijeten klepet se je sukal z dimom pod strop. Prikazala sta se varuha pravice. Rahel nemir je začutil v zraku. Zadovoljno se je nasmehnil temu, da imajo vsi slabo vest. Hodila sta počasi, tako da se je voda s čevljev dobro vpila v preprogo in so za njima ostajali sledovi. Pri sumljivih mizah sta se ustavljala in zahtevala dokaze, da si ti ljudje zaslužijo posedanje v Evropi. Spomnil se je, da nima osebne. S police za hrbtom je hitro vzel Delo in ga pričel prelistavati. Čutil je, da se mu bližata in že se je videl za 12 ur na postaji, zato je hitro stegnil roko in položil nazivo še Komunisti ter se počutil pol-

varneje. Eden ga je potrepljal po rami, ko je videl obloženo mizo z dokaznim materialom in mu s cmeravim glasom rekel: »Je to vaše?« Zdrznil se je. Na tleh se je valjala škatla odprtih cigaret. Z vsjo tisto kramo na mizi jo je zbil. V zadregi je rekel ja. To da je bil preveč prepričljiv, mu je šlo na jetra. Ko je spet dvignil glavo, sta bila že zunaj. Pospravi mizo in spi je kavo. Gre nazaj na ulico in po glavi se mu motajo računalniški programi... run name smer soc, pri čemer je soc socializem in ne sociologija, crosstabs tables po spolu in prijateljstvu, tabela je 2 krat 2, lahko bi bila 2 krat 3, ker je spol lahko tudi srednji.

Zdajle je šele vstala in pije kavo na balkonu v jutranji halji. Blazine dišijo po njeni nočni krami in blagem parfumu. Grize piškote in opazuje ljudi. Zebe jo. Morda misli na pomlad, poletje. Na tržnico, kjer je kupila veliko rdeče jabolko in rekla, držeč ga med dlanmi pred seboj: »Moj namen je zapeljati vas.« in mu ga ponudi. Je sama? Melanholija ali razposajenost?

Gre v govorilnico in zavrti številko. Srce mu utripa. Šteje do deset, hitro. Odloži slušalko. Rekla bi, ja, rada bi te videla. Tako kot ja, pa prinesite coca colo. Glas ne bi nikdar izdal, kaj se dogaja v njej. Potegnila bi dim cigarete globoko vase in raskavo dejala, ja, rada bi te videla.

Ne, v svobodo ne morejo spadati isti odnosi, isti ljudje. V izložbi potovalne agencije se zagleda v plakat, ki vabi v Španijo. Španija, Španija. Siv zid in talci pred njo. Zanosni obrazi, razgaljena bela srajca prevezana z rumenim pasom. S potom sprjeti lasje. Razkoračene noge. Oči, ki zrejo neustraheno v hipnotično točko puškine cevi. Ideje ne morejo ubiti. In modri vojaki z mirno roko, ki s svojim prav merijo natančno. Nobenega tresenja rok, ko se zabliška ogenj, kri na prsih, kriki, parole, drsenje trupel. Kje je stala resnica? Pred cevjo ali za njo? Kjerkoli, koderkoli, kjer so umirali ljudje. Pri zmagovalcih. Se v imenu ideje lahko ubija? In resnica ni bila niti rdeča niti modra niti bela. Bila je siva podgana. V sredini med obema. In podgan nihče ne mara in sive barve tudi ne. Ideali ne morejo biti tako posrani, da niso ne tič ne miš. Mnogiče niso nikoli marale resnice.

Bik se zaganja v rdečo ruto, množice kričijo. Obrne se in spet steče v prazno, nova ost zapličena v črno telo, gosta kri se cedi po rebrih. Sonce razbeljeno, že skoro oranžno. Z vročino so se vzklili množice stopnjevali, medleli nekje nad areno v zgoščeno soparo. Kri na pesku. Turisti s sončnimi očali, coca cole s slamicami, slamniki, zagoreli potni obrazi. Razbeljeni zidovi, kupi pomaranč na stojnicah. Bik koplje po pesku z nogo, preden spet steče, poslednjič, omahne počasi, začudeno, počasi, dotakne se tal, z vsjo težo, se odbije v poslednjem krču, nazaj, dvigne glavo, čedalje manj sape iz nosnic, trušč se stopnjuje, ploskanje.

Odmakne oči. Deklica z rdečo rožo v črnih laseh. Rože na oknih in balkonih. Oprano perilo, snežno belo v vetru. Odmakne oči. Išče drobiž po žepih za cigarete.

Sedi na robu postelje in joka pritajeno, hlipaje. To je še najbolj žalostno, da je povsod žalostno. Lasje na golih ramah, razsut. Nima kaj reči, ne ve, zakaj joče. Sluti. Dva svetova. Slišiš besede, navidezni mostovi, lučke v temi. Dotik je najbolj resničen. Ampak kar joka. Vzame jo v naročje in jo ujčka. Še bolj joka. On neumnož šepeta, no, no, šššttt, saj je vse dobro. Umiri se. Zaspala je. Čuti po teži. Še v spanju se ji trgajo vzdih. Imel si jo rad. Tako, da nisi sam. Ne samo tako. Saj ne ve.

Najde drobiž. Prešteje. Začela bom od začetka. Sama. Ti pri svojem zmešanem življenju ne boš našla niti začetka. Gre do kioska in reče moravo. Položi denar na časopise. Glas pravi, premalo je, veste davki, podražitev, davki, podražitev. Pogleda skozi okence. Debela siva podgana, ki momlja davki. Skušaj najti še nekaj kovancev. Doda. In se vrne do postajališča. Ozre se. Od kioska nek tip. Ne vzdrži, da mu ne bi rekel, a si videl. Oni odpira cigarete in pravi, ja, ampak meni se podgane osebno gnusijo. Kuga se bliža, mu grozljivo odgovori. Čisto taprava. So že tukaj, prilezle so iz kanalov. Preveč bereš, reče. Deratizacija, to, to. Ne seri, revolucija bo leta 1986. Za koga? Ma za nas, jebec, ujetnike svobode. Preveč gledaš, reče nazaj. Če bi se svoboda dala definirati, je ne bi bilo. Lahko samo rečeš, to ni, ono ni. Svoboda je preboj v nov krog, ko postane stari pretesen. In kje si zdaj ti? Prebijam se iz orbite. In? Pusto. Zbežal sem, namesto da bi se prebil. In kam greš? Na faks. Smeh. Ne pozabi na 1986. Prej pride še 1984.

Naturlih.

ANDREJA PLENIČAR

Rad bi se naročil na naš časopis. VZROK? — izredni študent si želi biti seznanjen s problematiko univerze...

MO 682

Zdravo! Ker dobim vaš (naš?) časopis bolj poredko v roko (in še to slučajno, želim postati vaša naročnica. Prosim vas samo, da se preveč ne skomercializirate ali kako drugače onemogočite. NAPREJ!

dijakinja SF 613

NOVI PRISPEVKI K SLOVENSKI

BLAZNOST

Nujno mi pošiljajte TRIBUNO. Brez vaše pomoči me bo vojašna popolnoma indoktrinirala...

3790/

Uspešno administrirajte in procesirajte te podatke, če vam uspe še kvaliteto dvigniti na raven okrog in pred zapletenost bami, bo pa sploh fan.

IN 610

Sicer se pa počutim čisto normalno, sem slabe volje in vam lepo pozdravljam...

Peter 9650/

Če je časopis zašel v kake težave ali začasno nehal izhajati, vam opravičujem...

Franc Š 610

... na koncu pa morda še očitek predsedstvu UK ZSMS. Mislil sem, da ste odločno premalo storili glede prehoda višješolskega in visokošolskega študija na usmerjeno izobraževanje, ki ste vajeti zgodovine povsem izpustili iz rok in naredili nepopravljivo škodo za študentsko populacijo...

PM 90

HALO Gnuđirt! Ja sam student, živim u Zagrebu povremeno pišem za Polet, učestvujem u »MIROVNOM BANJU« u Sloveniji. Pošto ste najrevolucionarniji i najhrabriji list u državi, hteli bi se pretplatiti na vas, tak da mi svi listovi stignu poštom, prije nego što pojedine stigne policija zaplijeni (kao onaj sa osmrtnicom za YU, bravo!)

IŠ (podstanar) 410

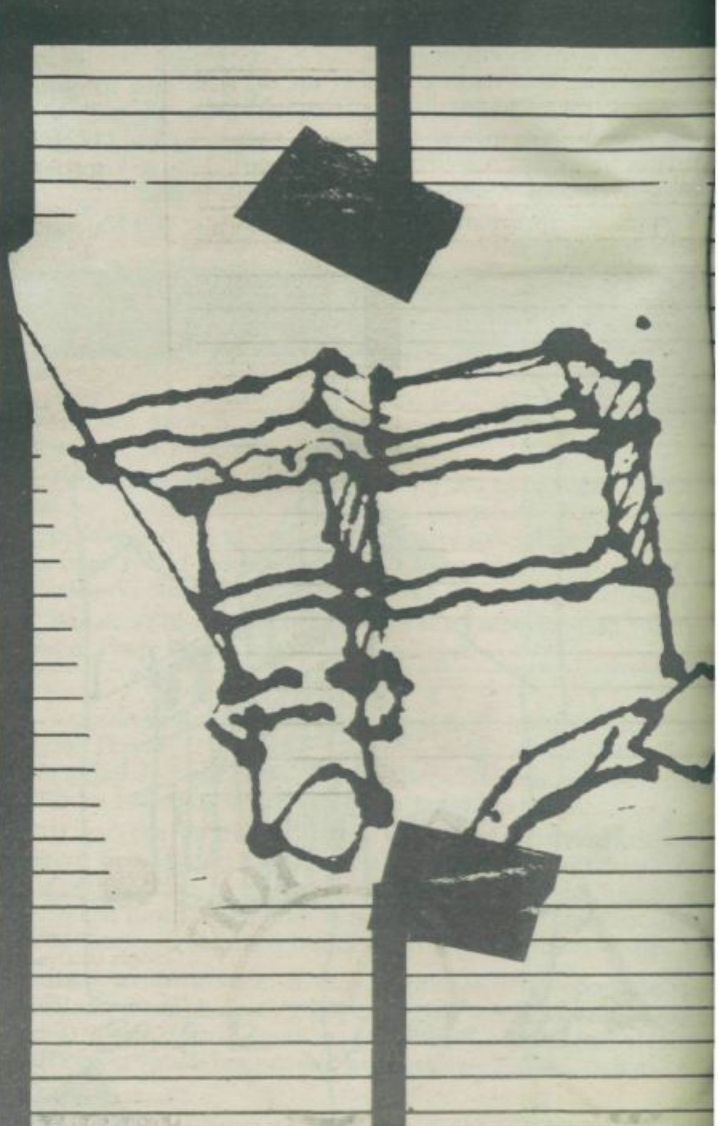
Zavedajte se, da je Tribuna prepotrebna za našo stvarnost. Na žalost je pod nenehnimi pritiski, ki samo lepo ilustrirajo stanje v SRS (verjetno Srbiji? op. ur.). Bodite argumentirani, ostri, razkrivajte napake te družbe, ne bojte se monopolov in njih Jakov... Želim vam mnogo uspešnega boja s cenzuro (bodo kiranjem informacij) in pisanjem.

IV 692

MERDE!

major T.

izbral Z

UREDNIŠTVU TRIBUNE

Tred leti sem ustanovil in tri leta razvijal šolo joge v okviru Centra za mentalno zdravljenje. Zasnova in organiziral tudi predavanja in seminar drugih interpretov (tudi na Filozofski fakulteti, Elektro fakulteti itd). Skupno število praktičnih mojše šole joge je počasi naraslo do približno sto ljudi. So različni, toda prevladovali so študentje višjih letnikov. Radi komercialnih izkoristkov in tujih omamljanj z jogo, ki stavlja praktično edino obliko te dejavnosti na Zahodu in na svetu sploh, sem hotel dokazovati pristne in resne metode joge, zato sem v skrajni bedi in naporih deloval na njej. To pa pomeni samouničenje.

Na drugem potovanju v Indijo in Azijo sem se lotil organizacijskega delovanja in življenja. Kot vedno sem bil polnoma sam in brez sredstev. V vodstvu Šmarjeških Toplic sem navduševali nad mojimi izdelanimi projekti, toda eno leto mi ni storili in mi tudi prav nič pomagali. V obupni stiski sem s pismom predstavil TELEKSU in se hkrati ponudil mentor v kartuziji Pleterje, da bi mi nudili zavetišče. Komaj mi je šlo, preselil sem se v kartuzijo in tam fizično delal in eno leto. Vmes sem dobil ponudbo hotela Kanin v Bovcu, nek objavljeno pisma v Teleksu; nastal je tudi intervju za Osem mesecev so tekle priprave, nazadnje sem ugotovil, samo z moje strani in da so me pravzaprav hoteli izkoristiti. Sem odpovedal.

Spoznal sem WOLFGANGA ZITTA, ki je po rodu Avstrijec, toda človek s poslušom in s človeškim občutkom — in rešeno ustvarjavo seminarje joge. Moja prizadevanja so potrebna v dogajanju tega industrijsko-denarno uničujočega sveta, zato še naprej ustvarjam dejavnostne vsebine, pri čemer potrebna tudi vključevanje sredstev javnega obveščanja in zbirno ovrednotenje. V sebi nosim in razvijam oziroma urejam odkritja, za katera sem še sam na svetu. Tako imenovani ključ ali ključ za izhod v procese drugega sveta naravnih zakonov. Seveda jih je težko dejavnostno izraziti.

Na tem času poteka formalni postopek, da bi moje seminarje v svoje programske koncepte CANKARJEV DOM. Hkrati sem organiziral objekt in zemljišče za nadaljevalne tri dnevne seminarje joge in za kontaktne seminarje ob koncednov ter si uredil tudi moje bivališče, grad ŠTANBERG (imenoval ga bom grad Novodob). To je potekalo preko predsednika občine Slovenska Bistrica. V bližnjih letih se bom selil. Tam bomo ustvarjali tudi praktični ekološki projekt. Dober zaveznik in prijatelj mi je postal odličen novinar (tudi svetovni popotnik) BRACO ZÁVRNIK.

Zanima me, kako bi študentom denarno omogočil udeležbo na mojem začetnem seminarju joge v zdravilišču DOBRNA, kjer gostinstvo jemlje glavni del cene seminarja, vendar iz urbane urejenosti in oskrbe začetni seminarji niso uspešno redljivi. Seminar na Dobrni pa je nekakšna vstopnica in las-selekcija za nadaljnja dogajanja v gradu Novodob.

Če bo zadeva sprejeta v Cankarjevem domu (izgledi so dobre uprepanje je kot običajno neživo), bom poizvedoval, da bi članove, ki podpirajo študentske organizacije, subvencionirane del cene začetnih seminarjev joge zares zainteresiranim študentom, in morda še kakšna druga podjetja. V gradu Novodob bom uvedel programsko samooskrbo, zato bo cena študentom sprejemljiva.

Torej, uredniki TRIBUNE, lahko bi študentom pri tem na kak svoj način pomagali, če vas seveda zanima, in tudi meni kaj svetovati.

Pozdrav!

živogoj
LOJZE STANIČ,
MOZELJ

Tretji seminar joge (A)

TERMIN: 24. 11. - 1. 12. 1984

KRAJ: ZDRAVILIŠČE DOBRNA

CENA: 9.560 din

Seminar joge bo vodil LOJZE STANIČ.

PROGRAM SEMINARJA (A)

TELESNA JOGA (Hatha joga): Programi telesnih drž (asane) za sproščanje pretokov živčne energije in počutij, za zboljšanje delovanja žlez z notranjim izločanjem in za doživljanje svojega telesa, umetnost in metode dihanja (pranajama), s katerimi delujemo na avtonomno živčevje in zbiramo življenjsko silo, jogijska higijena (šatkarma) ali metode čiščenja dihalnega trakta, da omogočimo učinkovite vadbe. Obenem preprečujejo različne bolezni in prenavljajo delovanja notranjih organov.

DUŠEVNA JOGA (Raja joga): Vaje progresivnih sprostitvev telesa, notranjih organov in živčevja ter dalje metode in vaje meditacije; duševna sprostitvev ali notranji mir, odpiranje zavesti-uvidov, življenjsko počutje.

ENERGETSKA JOGA (Tantra joga): Krepeke vaje za dviganje in zbiranje energije živčnih centrov. To človeka izredno zdravi. Uspostavlja ga za premagovanje življenjskih naporov kakor tudi za usklajevanje z energijami v narodi (letni časi različna podnebja itd.). Tako pridobiva občutke večje življenjske varnosti. Vaje so podobne jogijskim držam in pe vzročajo nekakšen električni tok, imenovan kundalini.

SPOZNAVNA JOGA (Jnana joga): Miselno in praktično odkrivanje, kaj nam je nepotrebno in na ta način odkrivanje, kaj nam je zares potrebno. Joga premišljevanja in uresničevanja.

PRAKTIČNA JOGA BIVANJA IN PREOBRAZB: Vsebuje raznovrstne vakodnevne prakse pristnega načina življenja blizu naravnim zakonom z eksperimentalnimi možnostmi ali pobudami. Vključuje odkritje resnične človekove hrane (sadeži) in odtod spoznanje možnosti najcelovitejših preobrazb človeka in po njemu celovite rehabilitacije narave. Nekaj izkustvenih informacij o možnosti preseganja vročine, žeje, lačnosti in mraza.

INFORMACIJE IN PRIJAVE v vseh poslovalnicah turistične agencije ALPETOUR: Ljubljana, Šubičeva 1 (061/211-118, 211-358, 219-585), Škofja Loka (064/60-960, 61-564), Kranj (064/21-022, 23-883), Radovljica (064/75-189) in Bled (064/77-575)

INFORMACIJE

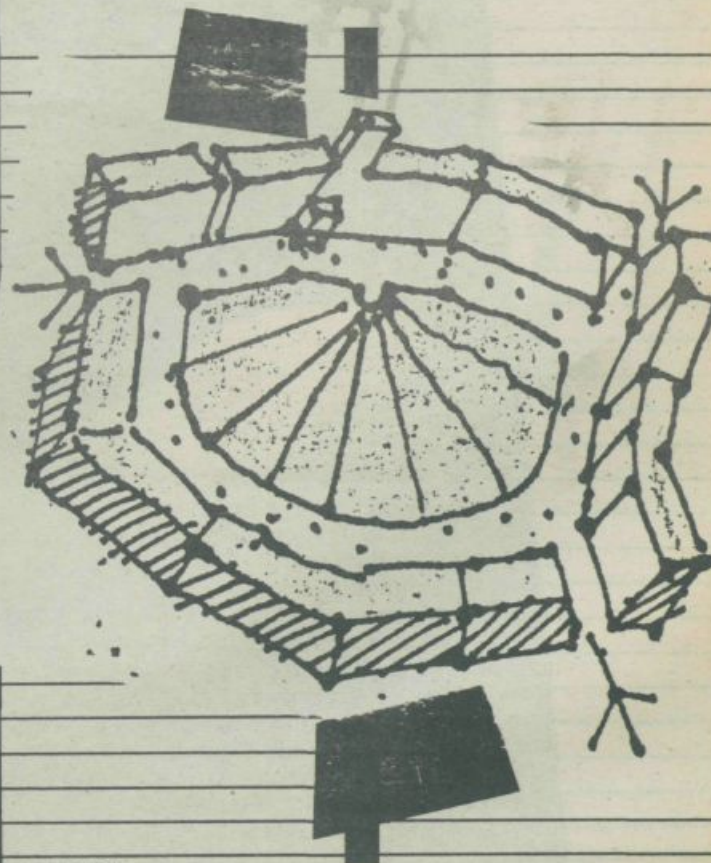
GALERIJA ŠKUC

Galerija Škuc obvešča, da po daljši prekinitvi svojega galerijskega programa, do katere je prišlo zaradi kritične finančne situacije, nadaljuje s svojim rednim programom 6. novembra z otvoritvijo razstave fotografij DUŠANA OSTERCA z naslovom »Ljudje — lutke«: »Modna fotografija z drugega zornega kota kot ga sicer ne določajo fetišistični sprehodi ob razsvetljenih izložbah. Sledil bi lahko samo še upor luk, teh nadomestkov, ki so namerno enostavno zgrajeni, da služijo človeku, da mu zapolnjujejo prostor v svetu nadomestkov.«

Ne pozabite — Galerija Škuc — torek 6. november ob 19. uri — otvoritev razstave fotografij Dušana Osterca.

Zagotovite si ugodnosti (prednost pri vstopu, **popust pri nakupu vstopnice**) — priskrbite si člansko izkaznico! Dobite jo lahko v pisarni ŠKUC-FORUMA na Kersnikovi 4 (4. nadstropje) od 11. do 14. ure. Telefon: 319-662. Prav tam pa lahko kupite tudi plakate, fanzine in kasete (LAIBACH, NIET, BORGHESIA) in plošče (SKAKAFCI, MAMA NON PIANGERE). O celotni ponudbi vas obveščamo tudi v izložbi galerije Škuc na Starem trgu.

Pa še nekaj: Kasete in fanzine lahko naročite tudi po pošti. Odgovarjajočo vsoto plus poštnino 35 din nakažite na žiro račun 50101-678-52011 za ŠKUC, Ljubljana, Kersnikova 4.

popravkil

V »nulti« številki TRIBUNE se je v članku z naslovom »Vloga in naloge komunistov na univerzi«, ki je bil objavljen na tretji strani, zapisalo: »In vendar je komunistom nihče ne more odpustiti in nihče ne more verjeti.« namesto: »In vendar je komunistom nihče ne more odpustiti in nihče ne sme vzeti«. In »Kadar univerza ne deluje enotno, temveč se razide v snop sredotežnih visokih strokovnih šol...« namesto: »Kadar univerza ne deluje motno, temveč se razide v snop sredotežnih visokih strokovnih šol...« in »Univerza je mesto, kjer je šola pomemben del mlade generacije.« namesto: Univerza je mesto, kjer se šola pomemben del mlade generacije«.

Avtorju in bralcem se opravičujemo.

TRIBUNA

IZDAJATELJ UK ZSMS Ljubljana
KERSNIKOVA 4.

JAZ podpis
..... faks
..... naslov

NAROČAM „TRIBUNO“

CELOTNA NAROČNINA ZA

šol. leto 1984/85 za študente + dijake din 375,
za ostale posameznike (občane) din 455,
za institucije din 930!

TRIBUNA

študentski časopis

ime
naslov

Časopis študentov Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani I. Izdaja UK ZSMS, Ljubljana. Uredništvo: Andrej Klemenc, Igor Lukšič, Mojmir Ocvirk, Sašo Danuš Samo Škrbec, Dejan Verčič (v.d. glavni urednik) Hasan Iztoč Vilič (odgovorni urednik) Oblikovanje in tehnična ureditev: Andrej Kocjan. Distribucija: Zoran Thaler, Lektoriranje: Samo Koler. Tajnik: Nela Malečkar. Naslov uredništva: Kersnikova 4, Ljubljana, telefon: 319-496. Izdajateljski svet: Ludvik Horvat (predsednik) Andrej Lukšič, Zoran Kariž, Aleš Kardelj, Bojan Klenovšek, Robert Škrjil, Primož Hainz, Matjaž Jevnišek, Igor Lukšič, Andrej Klemenc, Mojmir Ocvirk. Tisk: Tiskarna Ljudska pravica. Priprava: IBM Dnevnik. Naklada: 5000 izvodov, cena posamezne številke je 25 din. Oproščeno temeljnega davka za promet po sklepu št. 421-1-70, z dne 22. januarja 1973. Javni sestanki uredništva so ob ponedeljkih ob 18. uri. Uradne ure: vsak delavnik od 10. do 12. ure.

Naslednja številka TRIBUNE izide 19. 11. 1984.

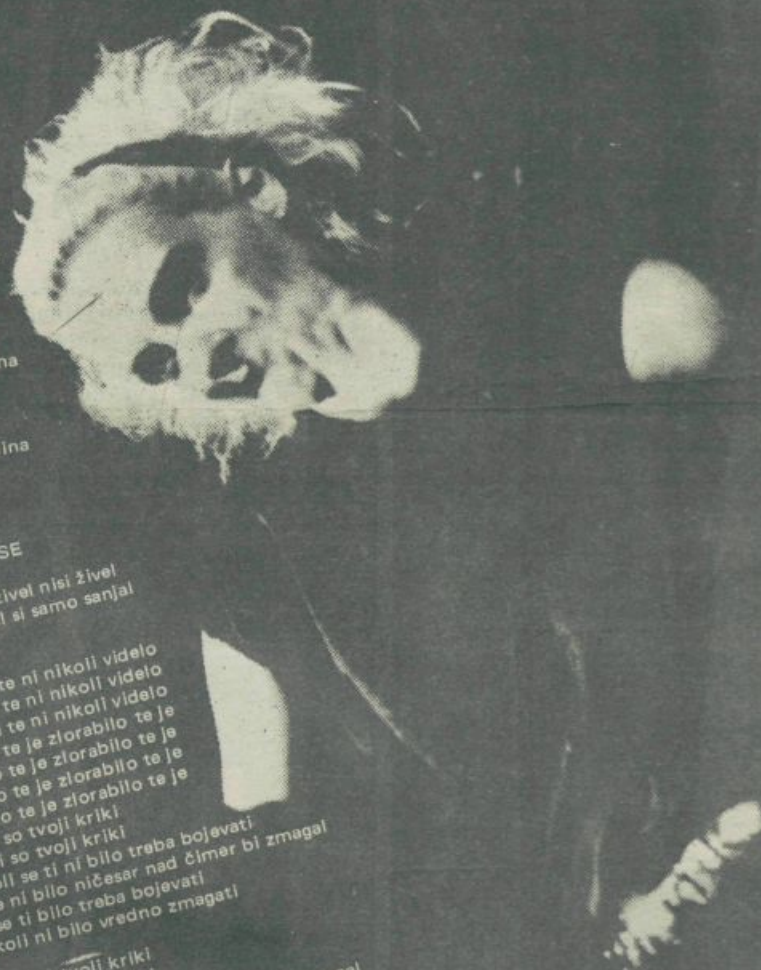
DANTHEM

to je pesem preklete mladine
to je vaša pesem prekleta mladina

to je himna preklete mladine
to je himna preklete mladine

to je naša pesem prekleta mladina
to je himna preklete mladine

to je pesem neme mladine
to je vaša pesem prekleta mladina

MUKA

tvoja muka je moj užitek
tvoja muka je moj užitek
moja ljubezen je tvoja smrt

ponoči ko spiš jaz živim
ponoči ko spiš jaz živim
moja zibka je tvoj grob

moj dan je tvoj somrak
moj dan je tvoj somrak
tvoja muka je moj užitek

I'll murder you
I'll murder you

ponoči ko spiš jaz živim
ponoči ko spiš jaz živim
ponoči ko spiš jaz živim

I'll murder you
I'll murder you
I'll murder you
I'll murder you

BOJEVATI SE

nikoli nisi živel nisi živel
samo sanjal si samo sanjal
sanjači

življenje te ni nikoli videlo
življenje te ni nikoli videlo
življenje te ni nikoli videlo
prezrlo te je zlorabilo te je
prezrlo te je zlorabilo te je
prezrlo te je zlorabilo te je

nemi so tvoji kriki
nemi so tvoji kriki
nikoli se ti ni bilo treba bojevati
zate ni bilo ničesar nad čimer bi zmagal
ni se ti bilo treba bojevati
nikoli ni bilo vredno zmagati

nemi so tvoji kriki
nemi so tvoji kriki
ni se ti bilo treba bojevati
zate ni bilo ničesar nad čimer bi zmagal
ni se ti bilo treba bojevati
nikoli ni bilo vredno zmagati

